

no fan riure: fan Mastino.

126

Rafael Santhy era un bon mestre d'escola: intel·ligent, sensible, comprensiu, fent de la professió sacerdotal, resignat a la pobresa que era compensada pel goig de poder ser pater en els infants el goig de l'ensenyament. Era home d'ambicions materials molt limitades, la pobresa tan sol li dolia perquè no podia comprar llibres. A ell, l'únic luxe del qual, - que no podia satisfer - era el de la lectura, i li havia plaït poder tenir una bona biblioteca, escriure obres molt belles. Com era un pobre d'esperit - amb l'instint: trobava un complex de timidesa - es no confessava a ningú els seus aficions i amagava tot el que escrivia.

Totia una noia pobre i orfena de pare i v'sta casa. De les dues pobreses, de les dues tristeses, - tan plenes de romiss i de luctat - en feren una felicitat gran opaca, gris. La noia era molt més jove que ell i, no obstant, l'haver-lo casat amb una noia Santhy li semblava una gran cosa. Pobra, no fent única, no fent capeta, amb una mare malalta, el matrimoni per ella era el port de salvació. És clar que Santhy no era jove ni palant ni ric, però ella, ^(l'única) ~~amant~~, creia que aquesta mena d'home tan sol existia a les novel·les. De més, si el marit no tenia grans atractius físics, que tampoc no tenia ella, era bo, era intel·ligent, era pensiu. I com el seu moral influïa molt directament damunt el seu físic, ~~per tant~~ ~~amb~~ ~~el~~ d'esperit es feia llum en la carn i donava a ell i a ella una mena de bellesa, ^{aquesta} ~~aquesta~~ bellesa que procedeix de l'esperit, aquesta bellesa reflexa que hom només s'impertia a l'altre i "charme" a l'home. La seva resignació davant l'adversitat, la seva indiferència davant la pobresa envers les riqueses, la manera com, per

mitja de la lectura, vanesc evadit-se het meu¹²⁷
miserable de cada dia, creu extenuar pateraven en ell
una dignitat exemplar, una bondat admirable.

I fou, per a poder - en la vida, que el postartee de "Jack" seria per nosra una novet-h, lo ~~lloc~~ treballant - i així que supera manta vegada la fantasia - per a posar adquirir fibres més fàcilment, que Rafael Santany decidí posar una fibreria, la paga que tenia com mestre d'escola tan sol donava per a mat viure, per a viure en la pobresa més absoluta.

et mariage - et j'ai hâvâ lemanet et
relire - posâ une thibrexia al poble ou aubau t.
hâvâ de concier. A mes de thibres - et j'ai et abpu-
ria, per a pue t'ortisrin de franc, et thava, cortum
molt coter a France: "Librairie Sautey - Location dé-
pôt remboursable: 15 fr. Taxe: 0 fr. 50 pour 8 jours.
Passé se délai un l'

Passé ce j'ai supplément 00 fr. 50 par le jour.
 ma liary, revistes, postal, plumes, papier d'ecrivure. acou-
 rsi le representacio de la casa Hachette : de la Sepe-
 mizeria v'athuya de la reva vista.
 Quan

Quan ambau el coneixí tenia cinquanta vuit
anys, dos fills - una noia de catze anys i un
noi de set - uns quatre miteros de franc at Rome i un
xic de reumatisme. Fisicament era un home mit-
ariat magre, però a una mica carrega d'empastit,
que caminava sempre ~~lentament~~ a pas de gaire,
vestit de costura que li havia presat dels seus
temps d'exportacionista. Tenia un cap en el qual
uns pocs cabells que habían estat ratats i home ja no
savia exactament de quin color eren. Dissimulaven
molt malament la calba i un xic excip
d'herpes en el front, però les ulleres, el coll blanc

thien
cresc com los trosets de vidre. Es un home molt polit,
molt correcte, que parla tan apressadament en
camina: esmalt la seva conversa, sempre, no vingu
a tomb, del mot "escolten" que repeteix fins la vacie-
tat. Crec per la literatura moderna i sent una
gran admiració envers els poetes: Rothmann, Lully-
Presthomme, Richopin, Moreau.

At jobte et tenen per un home d'idees subver-
sives perquè no va a missa ni ex amic del rector,
i et malvolen perquè venen per et negoci i va bé. Per
a la gent curta de gambal, per a la gent insegura
de cor i d'intel·ligència, et Limer ho és tot, i sempre es
molt virt d'home et negoci et puat tot més o menys
prosper. La humana existència es tan vil, tan abjecta,
que s'alegra del mal d'altri. Ho heu vist mai? Ni
la gent puant, et carrer, en un home o una dona?
En canvi, l'home o la dona no han tingut la pro-
prietat de fer-ho d'una manera més o menys arte-
ta solista. Per a ells, a tot, la vida ha es-
sentit un paper fàstic profund per en veure cosa
amb que es acollida la vida nova de que a un amic
o simplement a un concepte d'expansió la dona? Per
al bonic marit la burla es una cosa solista. Per al
comentador, que el marit tan vol en veure l'afront
de l'ornament ^{bivorne} ~~biome~~, la burla es tot divertidíssima.
Ho heu vist, puant s'arriba una família, amb quin
goig ràpid comenten ^{la vida de la família} el que s'havien envejat i adu-
lat? Les veus ~~franceses~~ ^{franceses} s'amenen tenia raó puant
afirmar que advocar-se a l'ànima de la gent dita
honrada es com advocar-se a una latrina.

Ah, la ridicitat humana! Quina gran cosa la
ridicitat humana!

[illegible]

La muller s'anava de les incògnites terapèutiques del
gran infant que era el seu marit. La roba, per a la
qual el comerç era una cosa molt gran, es portava les ulls
res al front i s'emmenjava.

- Cal tenir cura amb el negoci. El negoci es saprat, y el
comprador encara n'és més.

Donc Sautty, rient - el rostre esdevenia més i més i es
molt semblaven més clars - deia:

- Ho tingueren por: no podien anar enlloc més a comprar
el diari...

V

Un metge

El doctor Jean-Paul Roux es un del ^{opuente} tres metges
que hi ha al poble. Cal advertir que ~~si així ho volia~~
tres o quatre metges ^{no} són molts per a un poble tant petit,
car, tot, gràcies a les aigües sulfurades, poden viure.

El doctor Jean-Paul Roux es un home més prop dels
cinquanta que dels quaranta anys. Baixet, més aviat
gras que magre, el doctor Jean-Paul Roux es, ^{figurament,} ~~un~~ home
com n'hi ha molts.

~~El doctor Jean-Paul Roux es un home simpàtic. La simpàtia es, en un
metge, una cosa molt important. Hi ha metges
que converteixen la simpàtia patològica en terapèutica.
Hi ha malalties - naturalment, quan el malaltia
no es pren - que es senten millorats tan per la for-
mula mèdica com per la simpàtia del metge.~~

El metge, després d'inspeccionar el malalt, li'n anima.
Saurà:

- Bate! això no es res; això no té importància!

I el malalt, per autohipòtesis, es sent millorat.

El doctor Jean-Paul Roux es un home que es fa

mya te' la vida. No es un home ric, però es sap a 122
cobert de qualsevol necessitat i pot permetre's el luxe
d'embellir el seu viure prís i mesclat amb una bona
taula, una casa moblada amb bon gust, bons llibres,
i, sobretot, pot permetre's el luxe de sex, de tan en tan,
una bona acció.

Així, la bondat, l'ha fet amic d'Aubergine, com
Beethoven, no reconeix altra superioritat que la de fer
de sex et té.

El doctor Jean-Paul Roux ^{procura prax} ~~correlat~~ polític
correlat amb tot-hom, cosa molt necessària en una
petita vila on hom vol viure amb una certa tran-
quil·litat d'esperit. En una gran ciutat hom
pot tenir una absoluta independència de criteri
i no s'obligar-se davant el prejudici i el convencio-
nalisme. Així no es possible en una petita vila. En
una petita vila ~~adivina~~ - praxia a la
xafarderia les cases tenen parets de vidre - amb hom,
seu obligat a viure per als altres i ^a no topa amb
massa violència amb les opinions dels altres. Mal-
grat ^{així} ~~ter~~ impossible evitar les antipaties, que atien, en
tot comerç, en tot professió, en tot exercici, el contrin-
cant.

El doctor Jean-Paul Roux saben al poble que es
un home, políticament, més aviat d'espuma que de
feta. Li perdonen, però, aquest defecte - car per a
molts es un defecte - en praxia a la seva simplicitat i
a pue, en el fons, per hipocrisia, on, també, partit d'aris
de "l'ertar té amb tot-hom".

El doctor Jean-Paul Roux es un metge extensiu,
intel·ligent, honest. No atarga, com fan altres, les
malalties per a cobrar més visites. Procura ertar ben re-
gular abans de formular el diagnòstic, per no atar les
recomanacions, més o menys capcioses, de les cases de
productes farmacèutics. El doctor Jean-Paul Roux fa una
cosa millor: quan el malalt es molt ^{mal} ~~mal~~, paga

Augmentation du tabac

Cigarette

massa ^{que mltava la petita vila.} ~~massa~~ per la famna ~~de~~ pobre, per la gran Hau- 196
ria popit viure-li vint anys sense començar-los, sense
parlar-li. El sentia - per el leprancia espiritual i per espri-
me - deslhiat en absolut de tota aquella pobre gent, de
les ^{seves} ~~seves~~ risticuloses, de les seves odis, de les seves miseries, de
les seves alegries purament animals, de les seves vanitats, de les
seves prejudicis, de les seves xafardegies estúpides.

Elh tenia una companyia millor, uns amics més
nobles, més lleials, més intel·ligents: els Híbrers.

I praeies al Híbrer es passava molts dies sense eixir
de casa. Reprenia velles lectures, en començava de no-
ves, car sovint li arribaven Híbrers, vetlls i nous, que ell
semanava o que li enviaven el seus amics de París.

A l'estiu tota els arbres del petit bosc, a l'hivern a la
vora del foc, en un tleia, penia notes. I li era un goig
veure com els Híbrers ho envaïen tot, emplenaven les parets, em-
plenaven la casa.

Hi havia els de l'època revolucionaria - comptant-
hi el precursor - i els dels comentaristes de l'època revo-
lucionaria, el Híbrer Taine al professor autard pas-
sant per Lenôtre.

Hi havia "brochures" de Galiani, la Correspondence de
Grimm - document interessantíssim per a conèixer l'èpo-
ca - una edició magnífica de les Histoires de l'Esprit del
cavaller fidèlisme (arabes de Leinvalt - un poca
vergonyosa més honest, i sobretot més intel·ligent, que molts
dels que tenen celula d'honorables i, per hipocrisia, per
hipocrisia, fan enarxatls de tot; un escriptor per vul-
gar, la vetllera del final de una vida plena de
de tristesa, com en tot el temps que han viscut molt
i molt intensament - les obres de Fontenelle, espere
saints Bernis, amb una magnífica de l'època, les
introduccions de la plates Bernis una edició antiga de les
Lettres Perses de Montesquieu, tota l'obra de Voltaire, tota
l'obra de Diderot, tota de Rousseau.

Voltaire li semblava un escriptor apert, intel·ligent, el-
legant - tot en el Diccionari Filosofic - i, no obstant,

Han vingut el estudis de Richat, de Lebon, de Havelock, '98
Ellis, de Sigmond Freud - que ha estat el llum de
la nostra època - de Jung, d'Adler i de Freud, per a l'enten-
di de la humana existència, d'aportar poca vertut a no-
menada home, que parla de temperança i de
raïson, que està, creu en un cel d'excepcions amb
àngels que van volant tocant el violí o la que creu en el
suprauniversal, i el comptar ^{encara} amb l'obra de Buffon.

Rousseau, en un altre aspecte, però, li sembla a au-
tan tan anticipat com Voltaire. Voltaire té, entre
la d'esser més intel·ligent, més clar, més agut, i la
l'aventatge d'esser més franc, més sincer, més civi-
litzat. Rousseau es afecta, ~~però~~ es creu l'èx de l'uní-
vers, - com Goethe i com Voltaire es massa sensible a l'a-
stúcia i per sobreix mania persecutòria. ~~Però~~ ~~L'obra~~
Per això no inspira cap il·luminació, després del procedir fent
correcte amb la senyora de Warens, la seva fi al costat d'un
són tan desaprovable com Teresa Levasseur. De la matei-
xa manera que Bernardi de Saint Pierre introduïx al país
introduïx el paisatge en la literatura francesa, Rousseau
en un estil plaer, hi aporta - en les Confessions, en les
reveries d'un promeneur solitaire, en la nouvelle Héloïse
en l'Émile - el mot "virtut" del qual abusaria després
el ~~seu~~ ~~seu~~ més gran amic i més sincer deixeble de Rus-
seau, Maximilien de Robespierre, i el seu amic, bé la
Revolució Francesa Rousseau hi té una influència
tan gairebé tan acentuada com Plutarc. Influència pos-
sible i artificial, com les pintures de Louis David, i el
l'obra magnífica de la Revolució es una altra cosa i té
avert profundament raciat.

De les Mémoires de Casanova duba en té una
bella edició: la de "La Sirène". De Duban i Casano-
va aventurer, espatallat i fregat d'aventures, se
hi fa una certa gràcia, i sent un absolut menys-
preu envers el Casanova autor, i sent un cert
tot el home que viu evolucionant pel món.

189

Les seves singaties van at Casanova velt, pobre, Lerno-
tat. Lo d'adventurer no es un home vulgar, no es
l'homme a femmes "que bon ha volgut veure uni-
cament en ell. Te mès cultura que molts reis, que
molts prínceps. Es amic de l'otitane i de Caterina de
Russia, servia als assaigs molt importants del príncep
de Ligne i de Frederic el gran, del comte de Saint Germain
i del rei Estanislau de Polonia, del pintor Mengs i
del comte d'Aranda, del cardenal de Bernis i de Bonnaval
fa velt i pobre, el comte de Waldstein, un nobre
del príncep de Ligne, aficionat a la ciència la ielata i
a l'arxologia, el proum l'ertat ja per caritat al seu
castell de Lux, prop de Treptitz, i el nomena, per a no fe-
rir la seva delicadesa - admet en la miseria te la con-
sideració dels prans - es el seu bibliotecari. Els seves
sevents, però, li fan la vida impossible, el tracten
desconsideradament, sense cap mena de respecte, sense
la consideració que mereix en la vellesa i la malauran-
ça. Els prans, sabers superiors els veritabement prans,
saben respectar la miseria. El criat, no. El criat te
nen envers el pobre un tracte indelicat i proflax que
rarament te el senyor. Es per això que no hi ha res més
vil, més odiat, que el criat enderivint anys. En
la miseria el prans meyor seguirà essent prans senyor. El
criat, malgrat la ripresa, no ho serà mai.

El príncep de Ligne conta: "Le cuisinier lui avait
manqué la potente, l'écuier lui avait donné
un mauvais cocher pour venir me voir; les chiens avaient
aboyé pendant la nuit; plus de convives que n'en atten-
dait Waldstein étaient cause qu'il avait mangé à
^(petite) une table; un cor de chasse avait déchiré ses oreilles
par quelques tons aigres ou faux; le curé l'avait ennuyé
en l'avisant de vouloir le convertir; la soupe, par malice,
lui avait été servie trop chaude; un valet l'avait fait
attendre pour lui donner à boire; un palefrenier ne
lui avait pas ôté son chapeau en passant. Il a parlé
suffisant, on ne l'a pas écouté; il s'est fâché, on

a xi. Il a montré de ses vers français, on a xi. Il a
a perle en sechant de ses vers italiens, on a xi. Il
a fait la révérence en entrant, comme Marcel, le fa-
meux maître de danse, le lui avait appris il y a soix-
ante ans, ~~on~~ a xi. Il a fait le pas grave sans son memet
a chaque bat, on a xi. Il a mis son rhumet blanc, son des-
guet de vie store, sa verte de velours noir et ses jarretières
a boucles de strass sur des bas de soie a nouveau, on a xi"

Caranova, velt, triomfador alive, venant ami, inspi-
ra un vin sentiment de hastina, avec l'inspiration tot ef-
intel-ligent burlat. Caranova est un homme intel-li-
gent, fi, sensible; un intel-lectuel, ~~caro~~ concis et précis, et
flati, ~~ad i~~, a miés de l'Italia - la *Stengua nativa*, -
l'esperanto, et paucis, et aut, l'esp, ~~any~~ ob; ~~caro~~
concis concis, filosofia, literatura. En les reves interes-
santissimes *Memories* est ~~un~~ *christian fortifié par la philosophie*, ~~qui n'a ja-~~
~~mais rien gâté~~. En *examine les Memories* est ~~est~~ ^{est} que "bien
soin de trouver dans une histoire le caractère d'une in-
puissante jactance, vous n'y trouverez que celui qui con-
vient a une confession pénitente, sans que dans le style
de mes narrations vous trouviez ni l'air d'un pécheur
ni la contrainte de quelques-uns qui voudraient s'arrêter
sur quelques-uns."

Je me avais, l'homme intel-ligent, l'ennemi de
la bêtise, ~~afpeix~~. "Je me félicite toujours quand je me
rappelle d'en avoir fait tomber dans mes filets - et
refereis ~~ad~~ ~~extinguis~~ - car ils sont intolents et présomptueux
jusqu'à déifier l'esprit. On se venge quand on trompe
un sot, et la victoire en vaut la peine, car un sot est
courageux, et souvent on ~~ne fait~~ ^{ne fait} par où le prendre. Je
crois enfin que tromper un sot est un exploit digne
d'un homme d'esprit."

En 1797, parvint la tempeste révolutionnaire
que ha ~~combatt~~ ^{combatt} et mon parti ou l'avait brillé
l'aventurer, et retenter les aups, *fiat* Carano-
va de Leipzig alt, recollit pel comte de Walsstein al ~~car~~
castell de Lux, *exer* les reves *Memories* ~~per~~ a revin-

re et bon ahix, et parat - l'amor, el linery, la
joventut, la companyia de reis i d'artistes, - que ven-
re es millor per el present.

amban repueix l'amable inventari, per Megin
un titol, uns pagins. Les Memorys de Mallet du
Pan, les de madame de Gentis, les de madame Cam-
pan, les de Huc, les de Weber, les de Summery, les de
madame Roland, la nimfa Egerie de la Gironda, les
del baró de Batz, les del comte de Tilly, les del marquès
de Bouille, les de l'escriva Paul de Kock, el pare del
qual morí puillotina, les de Barras, les de Fay Herant, les
de la pios madame Vigée-Lebrun, la pintora de Ma-
rie Antoinette, les ^{Consideracions de ma-} Consideracions de ma-
dame de Staël, ^{que no tenen altra finalitat que rehabilitar la memòria del seu pare, el mariscal de Saxe,} les de Beaumarchais, l'autor de El barbero
de Sevilla i apert secret de Louis XVI, les de Barruel,
les de Chateaubriand, que el viscompte nepalòman home
no s'ultra tomba, ^{la correspondència de Mirabeau amb el} comte de Lamartine, ^{es deuen de publicar anys, de Pauline de Beauharnais,} de la literatura. La senyora de Gentis es una professional
prop del Duc de Chartres, el futur Louis-Felipe, ^{amb les se-} ver funcions ja no tan pedagògiques prop del menyspre-
ble Duc d'Orleans, la senyora de Gentis escriu apòstols, co-
ra, insoportable. La senyora de Gentis es una precursora
de la literatura cursi, les enumerada, sensible.
de la la les uret-les rosa ~~que tant s'ha de temer~~ ^{que tant s'ha de temer} ~~entran~~ ^{entran}
d'amis que hauran tingut la virtut de crear una pe-
nació d'idiotes. Madame Campan no es un excrip-
ta de Gentis: la pedagògia, ^{però,} amb dues fines ^{la vida} ~~en~~, ^{que} ~~era~~ ^{era} ~~quan el~~
que envia a la Santa Al·liança - educant senyoretes
de bona família. La senyora Campan no ha arribat
educat el infant de França, o sigui la futura Su-
perba d'Anglaterra i el Delfí, ^{el pretendent} ~~que~~ ^{que} ~~algun~~
venen mort a la pressa del Temple i altres ~~va-~~
dit i errant per Europa i Amèrica ~~al~~ ^{al} ~~volta~~ ^{volta} ~~el~~ ^{el} ~~nom~~ ^{nom} ~~de~~

que se ^{fa} ~~fa~~ ^{passer}, asthuc en la hora de la mar. Desperta 144
passions - ~~Requet~~ ^{super} - i ^{pel el de} ~~no~~ ^{les} ~~compartir~~ ^{les}, es creu per
~~cas~~ ^{cas} per una herina de Plutarco passada pel se-
lac de Cornelle. X El marit es un home eixit, aut-
ter, virtuos, que, ministre, no es util a la Franca ^{com}
malgrat tots els seus defectes, ho es Santon. Maou
Rotant, marista amb el rigne del deute tragic - ella
mor a la puillotina, i el marit, Rotant de la Pla-
tiere, que, perseguit, viu amarat, es morda travessant-se
amb un espari - juga l'herina com Maria antoni-
ta, al Petit Trianon, joga la pasta. V

Hi ha, despres, les memories semi apocrifas, com les
~~de~~ ^{de} Gabriel Honorat de Mirabeau, redactades pel
seu fill adoptiu (mar-Montigny, l'amant de Sofia - que ex-
realitant es nomenava Maria Teresa Richard de Ruffey
i ^{(en lloc} ^{que)} de amb el marquis de Monnier i havia de carar
amb el naturalista Buffon - es un tipus que, com de
Satz, pertany ~~amb una categoria~~ ^{extraordinaria} per les se-
ves aventures, per les seves passions, a una categoria d'ex-
cepis. Si no hagués mort, malgrat l'antipatia de
Maria antonieta, hauria salvat la monarquia.

I hi ha les memories apocrifas del tot, redactades
mistes d'elles o arrejant-les mistes d'elles per l'aut-
oritat: Henri d'Almeras, que v'han especialit-
gat en a pueria mena de "partiches": les de Ro-
sa Bertin, mestista de la reina; les de Santon, el
lotxi; les de la princesa de Lamballe; les del seu met-
re, el doctor Seiffert; les d'un l'opis durant el ter-
ra: les d'un estudiant; les de Leonard audier, perseguit de
Maria antonieta...

Amban, ultra molts altres documents de l'epoca -
secrets, ventalls, etc - tenia la col·lecció de fairebi
tots els diaris: les Revolutions de France et de Bra-
vant, l'ami du peuple, le jeune cadetier, el Mouiteur,
l'orateur du Peuple, la Gazette de Paris, l'Almanach
de Cobence ou le plus joli des recueils catholiques, aposto-
liques et francais a l'usage de la belle jeunesse è-

X En et fons es una bona pedant més que intel-
ligent que qualifica el geometa Monge de "ma-
~~son parvenu~~" son parvenu"

~~le chien et le chat
de un verre d'eau
tous canari. le faucheur
de copieux en l'apote
de la liberte~~

I la coline du Pere Ducharme
à l'aspect de abry: Antoine Lemaire

~~livre paraitre
de Regde
Pathe comme de l'abbé Hebert ou l'ermite
niches a l'assemblée des emagés
la vie privée de l'Hebert
(nauphet d'autr avis un)
la lanterne magique~~

l'ourening
de Desseins
(enchantable de l'Hebert)
tous - René Hebert

H. G. S.
qu'on ne s'occupe
de faire bien pour un homme
qui ne se rendent pas en ce lieu
de ne pas s'occuper de la vie
d'Hebert

gressivitat, als atres. Copia et titol, la vinyeta,
- et leparentisant, però, et personatge; heient hi les pè-
tesses de l'atres Mueix a la faixa; sent desaparèixer et
capella i la destra - ~~tot~~, però, pujant - ho tot de to, de
uant hi una violència i una virulència terribles. Holant
l'Hebert perindigta potria esser aporadable o no at so-
mentarista, però juga un paper molt important en
la Revolució - Desmoulin es massa fi, massa sensible,
massa intel·ligent ^{caput} per a i mai no arribet un gran
public - i ~~el~~ hom, per tant, no pot i l'encaix - to.

Amban repueix fustigant els "bourgeois" de l'e-
poca bella i heroica. Una edició il·lustrada de les o-
bres de la senyora de Genlis, - et un maxit, et comete de
Genlis, et el Lillery que mori pui llotinat amb els pi-
ronsting - que se recorda a amban les paraules de
Saint Paul a Timoteu: "Docere autem mulieri non
permittit", i ^{hi fa recordar} ~~en~~ la riatta praxia de l'hotiere en les fene-
mes savantes; un exemplar del Discours de la lanterne
aux parisiens, et sepon pamphlet publicat per l'ami Desmou-
lin; un avis aux Français sur leurs véritables ennemis
"brochure" d'infinitissima de terbar, de l'Andreu Ché-
nier, gran poeta i gran enemic de la República;
dos pamphlets més, terribles, de Desmoulin: Aristot
devoilé, i Histoire des bristotins, que ajutaven a
sur et gironsting a la pui llotier; les obres de Frederic et
Franz, ^{l'afine de Poltaire} que, malgrat l'opinió del reaccionari sainte
Beuve, no tenen cap valor literari o filosofic i per
tant no poden consuetar-se a titol de universalitat; un li-
rai sur l'art oratoire, de Joseph Daz, (1799) autor avui com-
pletament oblidat i hom no pot presunt que, tant com el de
l'oratoria, concieix i l'art de l'estar a be amb tot el re-
pung: la monarquia, la República, el directari, el con-
sultat, l'imperi, i et repurament gracies a això que
potria escriure, en 1805, l'essai sur l'art d'être
heureux, i, quan la Restauració, per a fer-se ben veure

de l'abjecte Louis XVIII - l'exécuteur de Pro. 1790
vença par son efficacement aidé à la rédaction del
son premier ouvrage sur la guillotine &
publia une Histoire du Règne de Louis XVI;
une première édition de ses œuvres de Diderot, faite par Hays
Haipern en 1798; et une première édition - 16 pp - de l'In-
tention sur la Pluralité des Mondes, de l'amable Truten-
nette, l'honneur que, selon le seigneur Geoffrin, "avia et
collat mita"; un exemplaire de l'Espion des Propriétés
de l'Espir humain, de Condorcet, écriture capitale
~~exemplaire~~ ^{sur, malgré l'usage,} d'un tel quat ancien Chénier dit: "... homme
ne pour la gloire et le bien de son pays, s'il avait su res-
pecter ses anciens écrits et se rougir devant sa propre con-
science; comme tout il serait absurde d'écrire de nous
parmi ces amas de noms infâmes, si les vices et les bas-
esses de l'âme ne l'avaient descendue au ^{niveau} même ou
même au-dessous de ces misérables, puisqu'ils ont tant
tenté et ses vertus étendues se rendraient capable de couvrir
une brillante carrière; qu'il n'avait pas eu besoin,
comme eux, de chercher la célérité d'Extrême, et qu'il
pourrait, lui, parvenir aux honneurs et à la fortune, sans
tout le temps où il n'aurait fait pour cela renoncer
ni à la justice, ni à l'humanité, ni à la pudeur";
les Œuvres de Barnave, prouvant que seule la justice des
lois à Varennes aurait pu complètement dérapé-
cebut ~~à son~~ ^{super}, publiées, cinquante ans de la révolution
- mais à la guillotine accusé de complicité avec la
Cort - par la révolution, la révolution de saint fermain,
il pue ~~rien~~ car consultant, rien n'est plus
per la profondeur del pensament & per les belles de
l'artil persue ajouté à la documentation; les Me-
moires de l'autre tombe, ^{fineira fatalista} Selphance : mégaloman représenté
de Chateaubriand, personnellement absolument désastre-
ble ; anticipation par ^{en} la vanité infinie, et avec
l'eux de l'univers, ^{Sidon} malgré et son monopoli-
me, Sidon: "la légitimité ou la République ?" premier
ministre dans l'une ou l'autre dictature sans

l'autre"; les Mémoires de la reine de l'Espagne, 149
de marit de la qual deia Siderot: "Es un home que
ha mengat los milions sense dir una mot espi-
tual ni fer una bona acció"; les Confessions de la
Comte de xxx, de Luclos; Partisans d'any une esti-
vis esplendiblement il-lustrada de les lletres san-
gerenses, de Choderlos de Laclos; uns Diàlogues sur le
commerce des bleds, de l'abbé Galiani; les - un staton avec
la verve et les pates d'arlequin, repous Guimard - les
probes des qual correge Siderot; l'Histoire de la chute des
Jesuites au XVIIIe siècle, de comte Alexis de Saint-
Priest; les Mémoires sur la librairie, de Malherbes, ad-
vocat celebre per la defensa de Louis XVI, exscriptor me-
diocre i censa obtinger que pretempere esmenar la plana
a Buffon; una primera edició, datada a final ra-
pero impresa a Lyon, de les Mélanges de littéra-
ture de l'Académie; l'Esprit des lois, de Montesquieu,
i les lettres persanes, de Montesquieu; una edició de
Maxims générales du gouvernement économique
d'un royaume agricole, datada en 1750, de
Guéroux; et celebre Voyage de jeune Ancharis,
de l'abbé Barthélemy; l'Exposition du système
du monde, i el traité de mécanique celeste, de
Laplace; La Mécanique analytique, de Lagran-
ge, que Hamilton qualifica de poema científic; l'Es-
tai sur l'histoire des sciences pendant la Révolution fran-
çaise, de J.-B. Biot; el traité de chimie, de Lavoisier; la
Notation mathématique et Théorie de la Révolution, de Henri Wells-
chinger, obra molt difícil avui de trobar i molt interes-
sant pel detall que dona de la vida teatral des de 1789
a 1794; uns lletres, uns lletres les altres exem-
plars rarissims: Le dernier coup porté aux préjugés et à la
superstition - apert sense nom d'autor - i Despotisme
des ministres de France, de conventionnal Billaud
Varenne; una traducció feta per Morellet de l'obra de Vi-
talia Beccaria Des délits et des peines; una col·lecció

nost, ben documentat, pue ^{lata} ~~lata~~ ser sever opinionat sobre seg
i no sobre suposicions 151

Mignet es un historiador amable, un xic bon jove,
que escriu sense fet, que s'emociona fàcilment amb y
personatges.

Carlyle dona a la seva història - The French Revolution - un to filosòfic en el qual hi ha sempre la
nota abundantada que recorda incessantment a l'autor
d'ells heris. La de Carlyle es una història compo-
ta com una uniforma, en una tònic faiblement musi-
cal, escrita en el major.

Michélet es, a la vegada pue un historiador, un
líric. Per simpatia voldria refer la història pue
l'història pue amb una clapa d'ombra en la vi-
sta dels personatges pue ell estima i pue, mal-
grat els seus defectes, també estima Auban. Santon,
Lamit Desmoulin.

Albert Mathiez es un historiador sever, terrible,
que ha dedicat tota la ^{seua} ~~seua~~ intel·ligència
a reivindicar la memòria de Maximilià de Robespier-
re, el "Rosatti" d'arras, l'hoste del Supplé, l'ac-
tador de Santon, el gran sacerdot del culte a l'Étre
Supreme, personatge massa complex pue a fer-lo ab-
solutament impatie o totalment antipatie.

A Auban la ~~milla història~~ de de Louis Blanc
li sembla la millor història de la Revolució, la més
clara, la més documentada, la més ambiciosa.

No manquen tampoc els comentaris de: Taine,
Brenan, Taine, Sainte Beuve, el foucort, Ar-
lene Proust, Ernest Renan, Pierre de Nothac, etc.
Chaque, Hanotau, Hamet, Madelin, Sestel, Jevotte
et sobre totor fexotte - que es en història ^{en què} ~~en què~~
un manant ~~en què~~ al costat de la part de: (la-
retie, Stefan ^{Zweig} ~~Zweig~~, d'Almeras, Auban, Frederic Mar-
ton, Louis Barthou...

~~uns concis amants.~~ ~~un bonhomme~~
que no he tot-hom, - L'enôte es d'hist! 159
l'enôte propos que v'ha fet un gran public ~~non~~
- no pens encorjable - entre la burguesia inculta
i pivola. L'enôte converteix l'història en una par-
rebe ficció ~~no~~ novel·lesca, mapuilla el personat-
ges i es fa simpàtic o antipàtic, al seu gust. Ge-
neralment es simpàtic on es nobles que en-
^{graven} ~~graven~~ a ~~el~~ coblença i es praven al servei del exer-
cit invasors, el comte d'Artois, caputla i ^{capitaneu} ~~capitaneu~~, el
rei, que jurava fidelitat a la Constitució i traïa la
Constitució, la reina, dona de poc reny - ^{unicament} ~~tan~~ ^{tan} ~~tan~~
respectable i digna per son captiveri i la seva mort.
que, mal educada, francament inculta, puar fi-
neix en es dies amables de Vertalles - que tant en-
l'ing costen al famolenc noble francès! - abusant
de la manca de caracter del seu marit, es dedica
a empirax amb l'hercy Argentan i precipita la tem-
pesta. L'enôte es un historiador de visió molt limi-
ta, que no es la profund, i impleix aquests defectes
amb la manca del detall, de l'accessori, del pintoresc.
La seva obra es pivola, banal, inconsistent. L'obra així
que l'en ot-talador del Annales Revolutionnaires ha
dedicat al renyon Loretin, fere aquest es el veritable
nom de L'enôte - et repient epigrama:

1. Loretin,
auteur malin,
pille l'un, l'autre,
mais, panchement,
mentalement,
ce bon apôtre,
qui prend le bien,
avec ses miens,
beaucoup de vôte,
et puis du rien,
si peu que rien,
^{que} ~~que~~ le nôtre

Se tot aquest comentari, el mes personat, el mes
important, el mes profund, es alhora autord. El

seus volums dels seus estudis i segons sur la Revolució
francesa tenen per a l'extensió de l'època i
sels fet una transcendència que ni els seus reaccionar-
is comentaristes poden negar. És un historiador clari-
ficat, d'una probitat admirable, que posseeix com
pocs el sentit de l'anàlisi.

Pierre Gaxotte és, ^{historia-} ~~un~~ ^{un} pobre home absolutament menyspreable. La seva
signatura ha aparegut al peu de molts articles que
no honren pas un escriptor. Reaccionari, burgès,
conservador de la més vil espècie, atà en la seva a-
taca a la llibertat i a l'intel·ligència figura el senyor
Gaxotte. El senyor Gaxotte admetia el dret, les dues ven-
tes amílies, ^{el dret de propietat} ~~l'autoritat~~, la pau, els que conspiraven contra la
República, els que trameten - com un cert individu de les
aparellades - telegrams de felicitació a Hitler. ~~Si no~~
senyor Gaxotte és tan poca cosa ^{cosa} que tan sols potem prendre
seriosament a "l'Action Française".

~~Les seus volums dels seus estudis i segons sur la Revolució
francesa tenen per a l'extensió de l'època i sels fet una
transcendència que ni els seus reaccionaristes poden negar.
És un historiador clarificat, d'una probitat admirable, que
posseeix com pocs el sentit de l'anàlisi.~~

Hi ha, entre ^{també} ~~aparellades~~ ^{aparellades} ~~Hitler~~, la Campanya de Fran-
ça, de Goethe, i les meves memòries, de Silvio Pellico. Goe-
the, el cortesà de Weimar, acompanya el gran duc
a França, amb el exercit dels prínceps - en el qual fan
un paper tan trist, tan vergonyós i emigrant - ~~en~~ ^{en} guerra
contra la República. Indubtablement, la ~~campagna~~
~~de França~~ ^{campagna} potser vivre uns temps heroics i trágics com els
de la Revolució ha d'esser interessantíssim, a parer d'uns.
Sobretot per a un poeta, encara que sigui com espectador,
car no tots poden ésser, ^(Castellano) ~~com~~ ^{com} ~~facilitats~~, soldats i poetes
allora. No obstant Goethe, ~~en~~ ^{en} ~~la~~ ^{la} home massa fred
per a sentir la paga apassionada i bella d'aquesta
lluita magnífica i impetuosa, es limita a descriure
el mal estat de les carretes, les deficiències de la cuina,
na, la manca d'un saló on potser fer conversa, car
Goethe també creu en la ^{superstició} ~~superstició~~ de les regles i el bon gust.

L'interès ^{de} que per a ambdues les Hores ^(ratificat en el pte) ~~reconstruït~~ 155
que el seu autor, Silvio Pellico, conta que ha tingut
com company de presó un important fill de l'Imperi.
Auban s'attingua amb recança dels portapapers i
arreglaren els volums destinats a l'estudi del segle XVIII
i a la Revolució. I tota, en un ad amalgama que fa-
ria rotar el cap a qualsevol, es precs. es Hating, els filo-
sofs, es novel·listes, els poetes. Des Hating, preferien ^{rerum} Quercus -
~~se naturae~~ ^{naturae} - història i amara, a cap altre. Des precs
i fables, Euripides, ~~Sophocles~~ Phil, Plautus, tan abraçats,
tan apassionats, tan bells malgrat el criteri de Win-
ckelmann i prou ^{el qual} tan el "la creença i l'actitud més ad-
sient a la bellesa". Auban ~~no~~ començava quan algú parlava
hebraica de cartó parlava de la creença heb-leica, que
no és altra cosa que un tòpic del més bonat. Gifera,
Oristes, Electra, Clitemnestra, Agamemnon, les Eumenides,
Prometeu, presoners en la foguera de les passions més terribles
no són pas un exemple de la creença heb-leica. Hi
ha ^{tra} Socrates i Plato, noblement apassionats. I es que
sense la passió la creació ~~era~~ ^{era} és impossible.

A Auban li ^{placien} ~~placien~~, sobretot, els historiadors: Heròdot, Hece-
lot, Plutarx, Diogenes Laerci, Plini el jove, Marc Aureli,
Virgili, Epictet, ~~Platon~~ ^{Solamen} i l'Homer dels Germans. El que no li
~~placien~~ ^{solament} ~~era~~ ^{era} és excitar-se de l'antiga grecia, de l'antiga
Roma.

Les ^{als} alemanys, antics i moderns, hi ^{tenen} ~~representats~~ representats
per Schiller, Fichte, Kant, Schopenhauer - ~~més na-~~ ma-
don de Santzig que avui, després de la desfeita de Txeco-
coslovàquia (1), és una nova motiu ^{d'inquietud} per a la pau d'Eur-
opa, - Hegel, Lessing, Hölderlin, Nietzsche, Heine,
Hoffmannthal, Hauptmann, Wassermann, - d'aquí tan-
ta ambició estimala, sobretot, Des garmenchen - Ar-
nold i Stefan Zweig - Ludwig, un altre biògraf, el
disparitat car el treball massa universalitzat ~~Hegel~~
cristianisme ~~Kant~~ i, a mes a mes, perquè hauria de.

(1) Cal recordar que aquest moment de la revolució
correspon al novembre de 1920 (H. de l'a.)

(1) Lat recostar que a quel moment de la recou- la
correspond au novembre de 1920 (H. de l'a.)

est la més lamentable biografia de Beethoven. - 156
Heinrich i Thomas Mann.

Des autors italians, a més del Dante i el Petrarca,
hi havia Leopardi - per ocupar en lloc d'Alfieri,
Thyrs Fieschi, Vittorio Alfieri, Ricciardi, Matteo Dandolo,
Boccaccio, Benvenuto Cellini, Machiavelli, alguns comen-
sats de l'aristocràcia, Carducci, Benedetto Croce, fins alguna
cosa del ~~Stendhal~~ D'Annunzio de la bona època, Giovanni
Papini, Luigi Chiarelli, Massimo Rottapelli.

El petit Portugal ha ~~donat~~^{tenut} una bella representació en
la biblioteca de l'amba, que, quan les obres que s'han
interès no han estat traduïdes al francès - ell mai
no ha estat massa amic de les traduccions - les seues
les seues en que han estat escrites per a portar les
seues en l'original, i heus ací ^{l'espanyol} per exemple
l'alemany, l'italià, el portuguès, l'anglès i el rus. Des
autors portuguesos, Martinho de Almeida, ~~no~~ ^{no} comen-
sats. Ben da Queiroz, tan fi, tan subtil, tan humil,
ocupa, amb tota la seva obra, el ^{primer lloc} ~~lloc d'honor~~. Segueixen
Sesfreas, Guerra Junqueiro - per a l'alta Hugo de Por-
tugal - Joao de Deus, antena de Quental, Oliveira Mar-
tins, Teixeira de Pascoas.

L'Espanya, a més de Cervantes - tan menys preu-
res intel·lectuals de la seva època - hi ha Calderon, Lope de
Vega, Velez de Guevara, Mateo Aleman (1), Juan Ruiz,
Fernando de Rojas, Bances Candamo, Juan de la Cueva, ²ⁿ
Sejso, Santa Teresa, Larra, l'obra periodística del qual es
magnífica - Galdós, Antonio Machado, Unamuno, Gai-
uet, Gabriel Miró, alguna cosa de ~~Alfons~~ Pío Baroja, Aguirre, Ar-
conada, ^{Rate Espana}.

Des autors, Ibsen, Strindberg, Kierkegaard, Brandes, Le-
ma Lapierre, l'infatigable Andersen.

Des russos Gogol, Pouchkin, Dostoevski, Tolstoi, Forster, Txéjov,
Andreiev, Kuprin, ^{artgeraden} ~~Don~~ alguna cosa de Turgueniev. Excepte
Txoktor, l'autor de Dament el Son tranquil, la Rússia soviè-
tica no ha donat cap escriptor que iguali la força del anterior.

(1) L'autor de l'Esquema de l'Alfama que en un catàleg
d'una editorial francesa ha vist atribuït a Lerape. (H. de l'a.)
com igualment El diable esquit, de Velez de Guevara.

se expressava de l'altre món, bon l'heix amb pect- 159
pero l'actitud de l'home es dispartava que hi havia en ell
i que reaccionava d'una manera mesquina et dis-
partava. Ell creia amban creia en una unitat, en una
compensació de l'home absoluta de l'home i l'artista
hi l'home era mesquí, l'artista també ho era. ^{Exim.} ~~Exim.~~
He: Leon Sander, Charles Maurras, de Hissmanche, etc.
I, per tant, deixava d'esser artista. El veritable artista, en
totes les èpoques, en totes les latituds, ha combatut sempre els preju-
diciis, les tiranis, ha continuat sempre la llibertat, la bondat, la
intel·ligència: amb l'alibi, Cervantes, Heine, Pouchkin,
Montaigne, Diderot, Beethoven, Heine, Gorki, Romain Rolland.

Amban contemplava els seus llibres - i el noble orgull de
tota la seva vida i el que restava de la seva vida de l'artista sub-
paritat de la cada dia - amb un goig inefable. Gràcies a ell,
a la seva bella companyia, es sentia un home millor.
No que el altre. Més d'una vegada havia pensat:
- a la casa on no hi ha llibres no es possible que hi hagi
una gent com ells.

Li agradava un vint i tres. S'arriba a la vora del foc.
Buenia la pipa. Obria el llibre. L'heix.

a fora pluvia solament sobre les fulles del jardí que la tar-
da pintava d'un enès color ~~l'aurora~~ d'or vell.

3

I

Una senyora respectable

Aquesta es una dona vella de seixanta anys, de
seixanta cinc anys, que viu en una casa pairebi a la
sortida del poble prop de la riera. La casa - casa, quan
la baixa, un pis, pota - es propietat d'ella. A més d'a-
questa, en té dues més a l'interior del poble, mes-
clades, que lloga cada una als forasters.

Aquesta dona va sempre vestida de negre, un negre
que en ella sempre sembla brut. Aquesta dona ha
pero dona la sensació de brunitia en les seves robes i en
que dona del seu cos que al descobert: el rostre i les

mans. Naturalment aquesta dona sap que, al seu temps, no té l'obligació de maquillar-se com fan l'His- tinguet i Cecile Lorel. Hauria de saber, però, que té l'obligació d'esser neta, de rentar-se, de no fer pudor.

Aquesta és una dona menuda que camina sempre a prestadament, no xis ~~tracada~~ tocant un xis el cos, i fent uns petits saltets tremolats que fan pensar en una inanis- meta o en un ocellot. De thinys, aquesta vella vestida de nepra sembla un corb. Quan hom enceta la seva vida interior aquesta impregia, ~~un~~ aquest record del corb, es. Deixi'm accentuar, més desagradable.

Aquesta dona té unes mans fortes, aques, terrores, amb uns veins monstruosament proflats per l'arteriosclerisi; amb el dit enrampat pel reumatisme. Hauria que mai no han curesat un infant, que mai no han tocat cap cell, que s'han envitit i s'han sexualitzat amb el contacte del dinar.

Aquesta dona té un rostre arrugat com una panta, un rostre marcit i pelut roicat per arrugues profundes i en el punt la boca - fina, humida - i el ull - me- unt, flaximont, ribetjat de vermell - també semblen arrugues. El ull bon nepra, d'un nepra de gra de raïm, i tenen una mirada recelosa, desagradable, falsa, suspici- ciosa al "pinard" i el fa semblar mes nepra. Entre el ull, ca, talment com un bec ^{vorac} ~~vorac~~, et nas, un nas de forme, des- gues enra de carn no poten veure i d'un a l'altre. Els cabells, escassos, un aques com un pepall i de color de cencha mollada. Aquesta dona, que treballa d'un cap de dia a l'altre i que les unges al parió, té una ven. atipla- da, falsa, novellada, que sona com unes pontifres.

Aquesta ^{dona} ~~don~~, quan, cada matí, a les set, va a missa, tro- ba altres dones que la saluten: - Bon dia, senyora Xavier.

(1) Fi. (H. de l'a.)

tapa bruta bruta,

Основан ректа.

- Com v'haoria indignant et ferveur cristia pour Ploy
avec ardeur même de cristians tan obstinément
incompréhensible!

I penno en come aquesta mena de religio' de conveniencia hauria indignat per la fe abraçada de tant poble, l'intel·ligencia de tant agut. I penno que aquesta hipòcrita, falsa i obtusa religio' - del tot oposada a l'Evangeli - no fa més que perjudicar la Religio'. I tant més, hi ha sacerdots que no posen així i prefereixen la quantitat - sense qualitat.

La senyora i el senyor Praviel m'entenen bé, repren-
ten les altres senyores i senyors Praviel del poble: un ric, tenen
tres cases, van a l'esplena, paguen tot els impostos, respecten el
Govern - Juan el Govern no es marca d'esquenes - creuen
que la França és el millor país del món. És cert que du-
rant els seus trenta cent trenta anys de vida - vivint, es-
clar, es de la mother i el del marit - no han fet caritat
a un pobre, no han tingut un pert penes, una paraula
inverament coratjal. Això, però, per a la gent del poble,
interpretada tan sol per la vida baixament material de
cada dia, no té importància.

(a senyora i el senyor Praviel Laitaminen sobre moral,
sobre honorabilitat, sobre bona conducta. Tenen, indubtable-
ment, dret per a portar-ho fer així. Els seus judicis, que
alguns descontentos qualifiquen de vulgars xafarderies, són
inerrables.

Si hom pregunta al poble per la senyora i el senyor Pa-
vies, la resposta es:

- Roma gent, gent molto com. cal.

Pera...

La senyora, ha abans d'esser senyora, ha tingut un fill. Havent encara no era casada ^{havia} amb el senyor Xosro. ~~Ha~~ vivia amb una germana casada. El seu marit era un home alegre, amic de jugar hi i beure mitja, amic de la xata i sense massa escrúpols. A la veia, que ~~havia~~ en aquells temps tenia vint-i-dos anys.

pet fill.

157

I et fill, convertit en un prepat de cendra, ja era al fener.

Abans de tornar al poble, plena de una por terrible que podria tornar a ofeir com havia ofert, anà a Trulbuse i es feu per l'ovariotomia. En tornar al poble era una noia flèxia, desfeta pel deslliurament solari i per l'operació terrible, de caracter eixpre, sorrint, de paraula exultant, de mirada recelosa com la que hom observa en alguns besties perplexides. Mai no reia, mai no cantava. Aquesta noia ha posat peny - enmentaven les comares.

I no; no era que hagués posat peny: era que odiava. Odiava el seductor, odiava les noies i sentia ra que, com ella, fossin seduïdes per a que, com ella, ofressin els seus de l'infantament, odiava tot el que reia, tot el que era feliç. Al unyat, sobretot, no el podia veure. Si hauria plagiut que v. hagués estimat, que l'hi xafés el tren, que morís de una malaltia lenta i respuant.

Flavors comença Praviel. Praviel era vidue i tenir un fill. Ho v' enamoren - car l'amor es impossible en certa mena d'essers - si es sentiren atrets per un apetit venmat. Ben, tant ell com ella, sent de peny, sent entenimentada i com cat. Praviel s'avia fuet com de la liaison amb el unyat, - en els pobles petits, per moltes precaucions que hom prengui, es molt difícil amagar la veritat - però, home practic, no li sonava cap mena d'importancia. Li est li convenien una dona neta i assegurada que tingues cura de la casa, que li tingues el linax a punt, que li xafés els mitjons i que, si podia esser, aportés algun diner al que ell ja tenia, car - i això si que tenia una veritable importancia - diner fa diner.

Es casaren i la noia anà al matrimoni sense cap il·lusió. Es casà perquè si, però que era content

X La feut del poble, la bon feut, la
la respectable, la que sempre es ben vi-
rada i primmirada, la romana ven-
naciencia, religio cristiana. El nu-
rit es sempre el marit; i l'espera en
semena el diu. Calia aprenent
encara que uome for que pel bon ^{uome} del
del poble; calia ^{espera} en silenci;
espera que deu topa el cor a l'ho-
me brutal al qual estan junci-
da pel rapreument del tant mate-
uome

se fupisser
de ~~supress~~, d'espantatís, de recels, com en el de 14.
tots els que, sense diners, han de viure en un país
que no es pot res.

Anton Antonovitch viu rellugat a casa d'un es-
panyol que fa molts anys que viu al poble. Una casa
en un carreró estret on hi ha cant d'orelles i d'aigües en
libertat - la riera tanca el carrer - i ^{en} fent punt uns
gats contemplen amb mirada greu i misteriosa el cel
d'una papallona que a ell ^(den sembla tot-hi) es sembla una flor amb
ales.

Anton Antonovitch és un home sense ofici ni benefi-
ci. És home pobre, per tant. La revolució l'ha con-
vertit, com a tant d'altres, en un ex-home. Un pro-
pietari del poble li ha permès instal·lar al seu ^{hort} ~~hort~~
3 tres o quatre rures d'abelles i viu ~~de la venda~~
~~de la venda~~ - mat rura - de la met que li produeix en
les abelles. Ja de la met és una indústria bella, pràctica
pràctica - s'han cantat Horaci, Teocrit, Tibul - però
no tan productiva com la polítics o el armament. És
per això que Anton Antonovitch viu pobrement. Els espa-
nyols amb els quals viu rellugat ~~una~~ el tenen més per pla-
tina que no pas per profit. Ells no ^{tenen} ~~tenen~~ rics i han de tre-
ballar, però tenen la sort de poder treballar, ^{que ja es veu}, ~~malgrat~~
la seva pobresa - o precisament per això, car entre els
pobres ex on existeix veritablement el sentiment de solida-
ritat humana - senten una tristesa profunda en-
car - ho al carrer quan no pot pagar la música
quantitat estipulada.

Car la vida li ha temporades que és pobre Anton
~~Antonovitch~~ Antonovitch és tan pobre que no té diners
ni per a fumar. ^{Clavet} ~~Clavet~~, malgrat que la seva consti-
tució física no li ho permet, es lloga en unes mi-
nes. El treball és tan dur, tan feixuc, que poc fan
esos d'acceptar. D'això se'n apropita la direcció per
a llogar algerins (1) a pagar-los un jornal inferior al que

(1) Els algerins són els mercenaris de França (H. de l'a.)

152
nació ~~no~~ que sap imposar la disciplina i el res-
pecte a la llei i, per tant, la seva actitud no li ha
causat cap estranyesa. De la manera que encara, i
no gesticuleix des dret de l'Home, autòntic autòntic, per-
xo, en ténia pràcticament atzapaçada.

A autòntic autòntic, - est confessa-hi - li passa
una cosa estranya des que es fora de Rússia. Ell
creia que tan sols eren bons els conservadors, els que vi-
vien en un partit de dretes, els que defensaven la
religió, l'exercit i el tron. I ha trobat, - a França,
a Alemanya, a Txecoslovàquia, i ara a França -
que els que l'han ajudat més, els que l'han aco-
llit més generosament, més cordialment, són pobra gent
que estimen la llibertat, que ~~són~~ ~~defensen~~ la no an-
ta missa, que defensen la premsa espanyola.

Autòntic autòntic no ho entén, no sap explicar-se el
que a ell li sembla una contradicció per limitat amb
l'absolutisme i el summeix en el desconcert.

Malgrat la misèria - en la seva vida Martine
se abunden més les vapors negres que no pas les grates.
Autòntic autòntic no es vol moure del poble. No vol vi-
re ~~en~~ ~~amb~~ autòntic autòntic està enamorat i el
seu amor a la riota de la gent, que el tenen per un
il·luminat, per un bonic de l'ata. Aquesta anti-
tut, aquesta opinió, són lligures en una gent tan
assenyada, tan pràctica, tan positivista, tan sen-
se tan ^{com la que poble la poble vol} de pens a terra. Autòntic autòntic és un
sense patria, un nomada, un home ~~sans~~ - i a-
ixà és el més pre- sense posició per a mal. En canvi,
la noia de la qual el rus està enamorat és filla
d'un comerciant ric, ~~laura~~ - té una epíscopa, la
més important, al carrer major - des més ~~es~~ ben
considerat del poble. Hi és pareu ni la filla no vo-
len pas un marit com el Martine's autòntic autòntic.
No és que el sembli més lleig ni ~~menys~~ més
ignorant - la bellesa i la intel·ligència no comp-

177

ten en el matrimoni - que a l'altre pretensió
possibles: es que el pobre i la pobresa es sem-
pre un defecte terrible, ^{inanta} ~~menys~~ però vegada ~~menys~~
menys pensable que un delict.

La noia, ex ^{totalment} perfectament vulgar, es una de tan-
tes i no té altre atractiu, altra gràcia que la de
la joventut. al rus, però - el mateix li passava
a alguns grecs amb Sultanes - li semblava
la més bella de les dones. Malgrat la seva vulgaritat,
est la ^{seu} ~~seu~~ conculada de totes les virtuts físiques i es-
pirituals.

L'amor del pobre anton antonovitch es una tra-
gedia. La sent, però, babejant - la amb el seu comen-
tari, s'ha convertit en una tragedia protesa. El
que a ell el plaia - satosament li ha, encara,
hones que plora - feia riure la gent. Al pobre home
no parlava d'altres coses. L'enamorat havia este-
vingut la notabilitat del pobre i home s'entenda-
va als països com una cosa rara, una haurien en-
senyat unes runes romàniques o les pintures
unes pintures i neolítiques.

Quan ell, ~~li digué~~ que l'ort. tingués, he-
molt, més de respecte, li digué que l'ortimava, e-
lla, com fan totes les noies amb el home pobre
i mal vertut, es va sentir ofesa, insultada, i res-
pongué amb una rialla com una bafetada, ^{una} ~~una~~
^{l'afectat} ~~una~~ rialla cruel, ~~el pobre antonovitch~~ et rebot de
les paraules tan tot porceixen les dones. L'enamorat
no capí l'el·lipsis, la claretat de la resposta.
Es sentí estranyat, més d'un exaltament solitari. No
comprenia, el pobre, que un amor com el seu, tan
pau, tan noble, tan pur, potia ésser refusat. y
digué:

- Ràpid, ~~resposta~~ oh, no repens, per Déu! Pen-
sèn, ~~resposta~~, que ningú no us ortimava com

(1) - El pobre que tan bellament ha sabut trobar l'enghi (chia-
relli) (H. de l'a.)

jo us certifico.

144

La noia ^{deixar} ~~sigué~~, ~~veure~~ ~~deixar~~ de riure.
- I jo, per a pagar-vos l'amor de l'innocència, no puc més fer-ho, us aconsello que abans d'afressar-vos a una noia us mirin al mirall.

I se'n entrà a la botiga on, malgrat la presència de tres o quatre compradors, sentí al seu pare, que ~~depenent~~ ~~una~~ ~~de~~ ~~tant~~ ~~amb~~ ~~una~~ ~~obediència~~ ~~parebé~~ ~~litúrgica~~, despatxava reses i tantell, Ray et que li havia passat amb el

El pare i les compradors també riueren.

Et l'hora de dinar, ^{en} quinze o vint cases del poble hom comentava l'aventura entre prany riattats. El pare de la noia, amb el nostre consensuat - la mantega, la carn ben untada de mostassa, el ~~pa~~ "cament", els les hilacions abundants-
sigué:

- Si estàs apuèst beneit et torna a empendre sija si puc vingui a parlar amb mi. Ja veuràs que riurem!

Car la puertis era riure. La puertis era riure d'una manera inmisericorde i brutal a costelles d'apuèst malaurat. El riure de una budat i una ~~pa~~ innegables en boca de Rabelais, de Molière, de Cervantes. El riure, quan veixes ~~una~~ ~~cosa~~ ~~assí~~ ~~una~~ ~~cosa~~, en estat de la creïença i la intel·ligència, ~~de~~ ~~admirable~~. Quan es produeix de l'ortupidesa, de l'incivilitat, de la proflaxia, mareix et més profund, et més absolut ~~menys~~ ~~menys~~.

Entre la riatta fina i ritenciosa d'autor autoritat - car ell també rigué en saber que podria anar a veure el pare de l'enamurada - i la riatta setràtica i prassa de la gent del poble hi havia tanta diferencia com entre un ~~hish~~ ~~de~~ ~~vent~~

país de Thágrinus i sentia com el sang hi 176
guinejava a les orelles.

Fou un cop terrible que l' desconcertà i l' es-
plena summi en un extatament sobri. Home res-
se la més gran noció de la realitat no comprenia
que la gent potia fer tanta i excarnar d' un a-
mor com el seu. La gent que excitava per diners o
per af' ajuntar - se en un espasme vit, com el paty
o el pastor, hi feien fastig. Ell, que sentia molt poder-
ros en si el misticisme del poble rus - misticis-
me que es identic amb l' adada que té les matei-
xes arrels espirituals en l' adorador dels vells ídols que en
l' adada de Lenin - creia que l' amor es una at-
ta era molt més noble que una baixa operació
comercial o un baix apetit filial. Ell creia que
l' amor es un delirium pur, una flama de l' esperit
tot separat i magnificat i delirium i la fla-
ma que ha concebut el mistic i que igualava
pobre Anton Antonovitch a Abelard, a Teresa de Cep-
da, a Pau de Tarsis, a Caterina Bumerie, al ~~ter-~~
treu pau de la creu.

Com la vida fou per ell molt dura i l' acostu-
ma a tota mena de privacions i misèries, les pri-
vacions i la misèria accentuaren el seu misticis-
me. Davant la brutalitat i la immisericòrdia del
mon fixic Anton Antonovitch no tenia altre refugi
que el ~~seu~~ seu espiritual, el seu món interior
ple de himnaries i de cantics, d' una bellesa apote-
ica que ningú no hauria sospitat en aquell
pobre mingó magre i apèlletat que passava pel
carrers del poble amb un aire abatut, sense veu-
re res ni ningú, més lligat a la vida metafisica
que a la física.

I aquesta vida metafisica, aquesta vida espiri-
tual era en ell tan poderosa que, malgrat el pa-
rís, repen' esperant, repen' estimant.

Just quan arribava el bon temps i les neus es-

197
niere i les muntanyes del entorn, Anton
autoritat anava al davant, cobria un ram de flors
i, p en passar per davant, el llançava a l'inter-
rior de la botiga on l'enamorada tallava peus rotan-
xs de "paté de foie". Les flors del pobre il·luminat eren
sempre acollides amb grans rialles dels parroquians
i amb olors i malediccions de la veïna i el seu pare.
A les nits, hivern i estiu, amb el carrer i les ter-
rasses plenes de neu o de gel amb l'aire ple d'un perfu-
mat de ^{hermanys} de ^{anar} i et et treuolij d'ortel, an-
ton autoritat passava lentament pel carrer veï-
na l'enamorada. El carrer, ^{veï} i solitari a aquelles ho-
res, i fora tenia una finestra il·luminada: la de la
cambra on la veia es disputava. Alguna vegada el
pare havia eixit amb un bastó i havia frapitat
l'enamorat a parrotades. Alguna vegada li ha-
vien llançat el llançament una patada d'immor-
talitat, car la vida es sempre cruel per al pobre i
Anton autoritat que, quan esperen roses, sempre
reben immortals.

Un dia el pare pensà que tal vegada emprement.
To a bon, el rus es desenvoluparia. I un matí, que el
trobà a la place, li parlà. Li digué que la veïna el
volia, que l'aver no podia improvisar-se, que la veïna
amb un munt de xic.

El rus, que havia crescut tant i el seu moviment
re important i misteriós que l'atruyava de tota la
misèria immediata - respongué d'una manera que
a l'espina li semblà absurda i et deixà desenvolupar-se.

- Vos em diu que ella no em vol. M'empresen i m'emp-
fanguen. Ella em vol, car no pot ésser que no em ^{volt}
fui. El que passa és que tal vegada no ho sap. Li ^{vol}
pero, abusant de la vostra autoritat de pare, la copen,
la mactexé el marit.

I, en efecte, quan Anton autoritat sospitava
que algun veïna del pobre preténia la seva enamorada.

da, o quan li semblava, simplement, que alhora
s'havia mirat amb massa insistència, i li afro-
para i ~~l'afro~~ et comminava:

- Per aquestes, que aquesta noia no es corre, a-
questa noia està compromesa i si no volen casar
amb ella es costarà la vida.

Parlava amb les dents apretades, amb una veu espe-
ra, en un to breu que no admetia la replicació. Te-
nia el rostre lívid i espatallat en el fons dels ulls
blaus s'encenia lentament i encenia una flama bona-
vista.

En recollir les paraules d'Anton Antonovitz
es interpretava tan directament no res. Al con-
trari: perdonen les ganes de riure, la rialla
se li placava als llavis. Per a venjar-se, deuen-
ciaren el pobre minge al pendarmer. Ell nega tota-
ment, li nega que tractava d'una acció pa-
ra, que li volien mal. El pendarmer el sabia tan-
gu'era un home un xic estrany, un xic tocat de
l'ata, però el veien tan inofensiu, tan propieta-
ria, que la denuncia no tira endavant.

L'aventura, però, començava a ésser carregada i
desagradable per a la seria i el seus pares. Cap del
poble del poble potava a parlar ^{d'amor} amb ella, cap li ge-
tava ballar - a l'estiu, car a l'hivern, amb el ca-
lins tancaat, al poble no hi havia ball - amb mas-
sa de freqüència.

La burla, havia estat, havia pres unes proporcions e-
normes. Tot-hom reia, amb una acurada rialla gra-
ta i la situació de la noia i el seus pares havia es-
devingut, al ull del poble, tan comica com la
de l'innamorat.

Però ho confiant feien en l'èxit probaren el re-
muni de l'absència i en viaren a la noia a pas-
sar una temporada a casa d'un amic que te-

men a ^{don.} ~~Don~~ ~~Anton~~ Anton Antonovitch, 179
no veure-la, resta molt estranyat. Després, l'eterna-
nyera esdevení impuient, angoixa. Ho Lúcia
no menjava. Pensa les coses més absurdes, les més
disbaratades: que s'havien representat, que s'havien ^{mostrat}
En llac s'amar a preguntar a quatre vol altre,
ana, directament, a preguntar al pare:
- on es llac?

Naturalment, el pare l'envia, molt malhumor-
rat, al cotavant.

A la casa on vivia li signeren la veritat: que
s'havien atenyat del poble per si, s'ajustava ma-
nera, ell l'oblidava. Anton Antonovitch sempre i
senti intimament satisfet per primera vegada. Una
càlida onada de goig se'ls feu envair i un nostre pà-
ter. Ho posien presindix s'ell; volguessin o no, ell es-
ra al·lú, tenia una personalitat; ~~amb~~ enviant la veu
del poble confessaven palesament que ho feien
per ell, pu' ell constituïa un motiu d'impuient.

I com en el seu amor la part física no tenia
cap importància, com es notava el tan roig de l'espert,
~~no sentia~~ com la sexualitat n'era absent en ab-
solut, no sentia el torment al qual se condemnava el
namorat de cada dia quan hom els repara. L'absen-
cia material no existia per ell. Mai no li problem an-
rebarbar i que d'ells continuava per damunt de tot: la
presència espiritual, tal com passa amb els místics i
amb els poetes. Ell, però, no varia que el Petrarca, tin-
gué roge fill amb Laura.

Quan la veia retornar al poble, després de pen-
tre mesos d'esper forç, Anton Antonovitch, vertit amb
la millor roba que tenia - uns pantalons de barax,
unes sabates ferrades, una palandrino expetifada, un
berret que no havia cregut ell - la rebia molt
polítament i, amb un souviure que li ^{devia donar} ~~donava~~ la
boca, li digué:

- La vostra absència, senyoreta, he estat completa.

ment inutile: perquè us estimeré sempre, i però! P. o
què, siquien sempre o no, sempre us tindré al meu
costat.

Quan Maats, sinant, explicà l'excessu amb
l'enamorat, el pare feu una excessu terrible. Cri-
da, menaca, colpejà la taula amb el puny
dret, tombà l'ampolla del vi.

- Aquest home em farà fer un disbarat! A-
quest home em perdria! El mataria! Home de
Deu de nom de Deu pu'et mataria!

En aquest moment s'obrí la porta de la co-
tina i un ram de flors caigué a l'interior de-
mentat i treuall, entre un formatge de ^{Rapúfort ex-} ~~Rapúfort~~
estat de poc i un plat de "bandine" (1).

La noia no gosava sortir sola de casa i es feia a-
companyar pel pare o per la mare. ~~El poble requia~~
~~niest~~. Enton Antonovitch es limitava a passejar
pel carrer, a ^{esguardar-la} ~~esguardar-la~~ tendrament per veure
quan la "tricotava" nera els vidres, a enviar-li els rams
de flors de sempre. ~~El adropners Semanaren enest~~
~~a l'atual~~ El poble requia niest.

Els adropners, que ja havien perdut les paues de
viure, Semanaren enest a l'atualde i el rector
que prometeren oxidar el l'enamorat i reexaminar.

No en trapieren res ni l'un ni l'altre, l'atual-
de volgué fer-li por i li digué que la seva manera d'o-
brar, completament absurda, podia promoure un
conflicte d'ordre públic.

Anton Antonovitch, molt estranyat, ^{respongué:} ~~respongué:~~
- A mi em sembla que no faig res de mal.

El rector, més hàbil, intentà fer-li veure el in-
convenient de la seva posició, que portava el devari al si

(1) Antifarra negra. (H. de l'a.)

als seus piers i cobert de sang, fugí^{en} vers el 192
poble sense esperar les amigues.

Quan Antoni Antonovitch tornà en si ^{quia} ~~peria~~ la
tarda. La vall era blava d'ombra però en les ^{cims} ~~cims~~
^{imes} ~~restaven~~ encara llaurades tafues de sol que des-
tacaven llamunt un cel meravellósament blau
i en el qual la lluna era com una titada de
pau. Es rentà la cara i les mans a ~~la~~ ^{guiera, 'arreu}
~~seu~~ ^{seu} les robes. V'arregui el hoc ne havia regut
Madr. Encenguí una cigarreta. Tola és un tros del
bosc, brut de sang, amb el qual la noia s'havia
colpejat. El bosc, y, tantíssim rars d'una manera es-
tremada i comuna, ebrí d'amor i de dolor, ^{murmura} ~~estava~~
~~era~~

- Me l'hestaté, així tindré un record d'ella

III

Un gos

Amban s'estima perquè es un gos simpàtic. Pa-
guetina u' està agustada perquè es un gos de casa, un
gos de luxe. Començava ~~l'home~~ ^{hilitat} s'esquimal.

Es line "Black" (1) perquè es negre i perquè s'hi ho en
aquest sempre fa més fe. Te unes orelles agudes - unes
orelles erectes, que sempre fan sentir la - un ^{moro} ~~moro~~
agut el vertex del qual, ^{net} ~~net~~ de pet, i humiteja. Te
una ~~cor~~ cua com un plomall, sempre carregada en-
tre anys, q'edat respectable - i en rarsen pagar una
quantitat ~~per~~ ^{per} important. Per tant, gràcies al
pau i a la casa, "Black" es un gos d'una certa catègo-
ria. Això, que a "Black" sembla no interessar li
molt, comporta un regim d'obligacions i de con-
sideracions ben estrictes. El senten sovint, el reflexu-

(1) Negre, en anglès. (H. de l'a.)

men, et totmeten a un règim sever - no pot men-
jar massa sucre ni massa peix, car ~~no~~ ^{són} dues coses
que a ell li plauen molt, car produeixen l'herpe-
mos i ha de privar del pòp de rememorar les coses
boniques que el pòp trobava a les emblemàtiques, no pot
sortir al carrer per veure els pòpps ni mai pue a ell
pue'el contempla de rera les reixes del jardí, li fan
tanta enveja, i per pue'el s'ator massa al carrer es
sempre remota, ~~una~~ ^{una} cosa incorrecta sobre per al
pòp. ~~Black~~

"Black" es un fos burgès, un fos que ha resolt el poble
una de la vida. ^{son} ~~una~~ pue'el ^{son} ~~una~~ farinades, el cop de peix, el
cop de pedra; ~~en~~ ^{en} ~~una~~ ^{una} casa confortable; li ~~donen~~ ^{donen} men-
ja patats i afades amb llet, carn a la brasa, desgrei-
xada a la brasa, i tot de postres; té un coixí, un aïll-
le coixí i pue a l'hivern hom posa a la vora del foc, per
a pue'el ~~donen~~ ^{donen} amb totes les comoditats i possibles; ~~per~~ ^{per}
l'estiu passa temporades a fora car la capital, en a-
questa època de l'any, no es ~~chic~~ ^{chic} per a un fos com ell.

"Black", doncs, no pot pueixar se. I, no obstant, - així es
satisfet de la vida. A ell li plauria un xic més de lli-
bertat, un xic més d'independència, li ell li plauria
poder carrer els carrers i les carreteres, deixar-se en
una cantonada i, després d'enumerar un xic, atenc-
la pota i deixar la parer moltada; emparitar les
potes ~~destruïda~~ ^{destruïda} pue no tenen prejudicis ni manies,
jogar-hi, fer-hi l'amor d'una manera gracio-
sament impudica; revoltar-se alegrament ^{de ben i redella} ~~de ben i redella~~
pob i tornar a casa ben bruts; recercar les coses bones, ~~el pòp~~
obrot, - que facpueina li pueix per massa pòp i per
que no embriute el menjador - pue hom té a en el
mund d'emblemàtiques; bridar el pendarums i el capella,
~~cosa que no es correcta~~ ^{cosa que no es correcta} ~~però~~ ^{però} pue es militar, el boys
i coll, i, en general, tot el pue van vestit d'una
manera estranya, cosa que, encara que facpue-
lina ~~super~~ ^{super} pue no es correcta, a ell li fa molt.

ta gràcia. "Black", ^{enveja.} ~~pue envia~~ es potter no
tant ben situat com ell, no sap, en canvi, pue el
altre potter envien la seva vida comesta, tranquil-
la, pura.

Se mentava un enjorassat pue ara i creia pue tot
li estava permès. Tenia, sobretot, una mania, pue a fac-
public. A ell ~~envejant~~ ^{apuntelles} apuntelles beu-
per ^{un} procediment pue ignorava, podien apun-
t'aire, si feien una gràcia extraordinària. Corria i rat-
tava perseguint-los i no comprenia el seu exercici-
Quan, amb el seu llapis i el seu ratlle joier el potter
fava a fugir volant, restava ben xic decebut. Arriba a el
tar fermament envien pue es tractava d'un a-
cimals vanitós que no volien saber tenir tractes amb ell.
Un dia, al pare Moncean, li arribava un i comen-
ça, felicitant-lo. El feia anar amunt i avall
amb el potter, el mirava, llavors aplegava. Se
sobte veia, amb una gran estranyesa, pue el colom
no es movia i pue les seves ales blanques es tocaven
de rang. L'havia mort. Ell no volia pas matar-lo, ell
volia tan sols jugar-hi, ^{car no tenia noció de la mort.} ~~però~~ ^{però} ~~es veia~~ pue el colom no
saben jugar amb el potter. Fet i fet, pensa, el molla
era menjar-hi. Així no hauria enunciat del dia.
barat comest, de l'equivocació Martinera, i no el menja-
^{ran} ~~menja~~ ja el colom viu.

Després, tal vegada per a venjar-se de l'incumpec-
nís d'apuntelles beu-tes pue han servit - ell, però, ho in-
venia, ^{representar} ~~representar~~ ^{representar} es la Pau i l'Esperit Sant, que
coses igualment hipotètiques, ^o se'n menja d'altres, fac-
pue lina l'esguarda amb horror i parla de treure l'
de casa. Un dia, temps després, veia com a la mina de
casa el seu amic, ~~matava~~ ^{mataven} mataven dos coloms i fac-
pue lina no protesta ni parla de evanolidatza la bruna.
ni parla de treure-la. I apuntes dia "Black" comença
l'injustícia, car ell creia de bona fe pue el pue es
permès al potter també ho ha d'esser al potter.

"Black", naturalment, no sap què son els Híbrics
ni per a que ^{servissin} ~~servissin~~ ^{a la casa}. Durant els primers dies d'estar
sempre que en podia acceptar un es
s'espunyava amb gran entusiasme. Amban, instigant
l'exercici. "Black" pensava que no li havia pu a
tant, però passava veie que amban apafava els Híbrics
ga i li passava hores repuntant contemplant-me
atentament les pàgines, ~~ca~~ et fos pensà que se-
lien tenir una indubtable importància. I apresque
a respectar-los. Li costa més respectar els moidors,
les canines - en aquell temps les ninyes encara
maven canina - i les mitges de seda de Jaqueline.

Des dels anys, el preferit en la seva cotinació era
Amban. Jaqueline li preparava el menjar, el
rentava, tenia una d'ell. Però tenia una mane-
ra de tractar-lo, irregular i ^{arbitraria} ~~arbitraria~~, que a ell li
desagradava i li feia por ballar et sap. Tan aviat el
renyava com se l'enyava a fertes, tan aviat el me-
nava amb l'exemple com li posava el morris i una
mena de cotilla extra de cintes de cuir i se l'enducia
a passejar. A "Black" passejar d'aquesta manera
li semblava una cosa ben absurda i humiliant. I les
dones, ~~per tot~~ ^{tot} ~~per tot~~ - les veia totes a través de Jaqueline -
li semblaven uns éssers estranys, tènues, incom-
prenibles.

Amban no li feia tantes fertes, no el besava, no el feia
ballar, però no el menava amb l'exemple. I li per-
metia apenar's al seu pens, mentre ell llegia, i per la di-
fessió transmutament. Això era un país rodat a l'hi-
vern, quan Amban llegia vora el foc. I era un país vi-
xiu a passejar amb ell, que no li posava el morris ni se
la cotilla estranya que li feia sonar una desagra-
dable remació de ridícul. ~~Et~~ Amban no li plaua passejar per
la placeta ni pel carrer del poble. Amban, estiu i hivern,
a primera hora de la tarda, s'ia de casa i empenia el
cani de les afores, car preferia la companyia dels arbres
sombrosos i les aigües en llibertat. "Black" l'aire fosc
tenia un altre i fort perfum de molta, d'evoca d'ar.

una bre, de terra mottada, de fulles dels arbres i els pollans que es punyien en el fang. "A la ven-
ta tax en tax, tipic dels l'aire de la tarda en-
tre les fulles dels arbres - un la ^{meu} - responia la veu greu
- un so - del riu d'aigües poc profundes que ratta-
ven entre pedres aïriolades per una pota de rot.

A Auban li rotava deixar la carretera - estirant,
indiferent, salutacions, xafareries... - per penyes en es res-
sorgir ambrius que no menar entlos "Black", que, com el
seu amo, també era un xic insuïable, raltava i corria
i s'entafurava ^{entafurava} per la brossa. De tan en tan es deturava
davant un marge d'arbustos i esbargers; llavors pre-
sentava ^{metjament} ~~metjament~~. De tan en tan feia troballes que a ell li
semblaven interessantíssimes i que presentava a Auban
per a que veís que no era un fos puatrevot: un mir
de merles, una flama de rarding - ^{brandy} ~~brandy~~ ^{brida} ~~brida~~, es clar -
una branca mig cremada. Auban, puare trobava el
lloc li semblava acceptable - un xic a l'hivern, ^{hivern} ~~hivern~~, un
ceia enroscament, obria el llibre i llegia.

"Black", quan es cantava de ^{correr} ~~correr~~ augment i avall, es
presentava esbulfegant i s'assia al peu del sillenc
lector. Ben entret, amb la flama fora - una ta-
rosada en el negre de la terta apuda, contemplava l'
amo amb es seus ulls de color de tabac, de mirada tur-
nista, d'expressió noble i lleial. Manta vegada des-
viava ^{viava} ~~viava~~ la mirada, distret per puatrevot entremetiment
que a ell li semblava meravellós: el caure d'una pe-
lla grossa - la grossa li feia pensar que es tractava
d'una pota de fum de la tarda calenta - el caure
d'un ocell, el salt d'una truita ex riu augment, en-
tre les aigües argentades.

Quan l'immobilitat li semblava que es perllon-
gava massa, - ell, sense tenir, es clar, noció d'erteti-
ca, no estava d'acord amb Winkelmann i era mes llo-
nistia que apol·lini - atjava el cap vers el seu amo
i llavors per a cridar-li l'atenció, per a que s'e-
xis el llibre i hagués coment de la seva presència.

Aubann, sense deixar interrompre la lectura, seia
 inamovible.

- Esta be, "Black", esta be.

"Black", que era un fos més discret que moltes
^{permes} bones, pensava que dels Maîtres no en treuria res i creia
 que valia més callar. Cosa que no el privava de pensar
 vertes hipint tanta estona, havia d'esser prouament un
 home extany. Però pensava, també, que, de la mateixa
 manera que ell volia que fossin respectades les seves ma-
 neres, calia també respectar les maneres dels altres.

A l'hivern, quan la neu feia impossible les passe-
 jades, Aubann, després del dinar i el repàs feia dues ces-
 tes passes amunt i avall del passadís - a "Black", però,
 allò no li semblava passejar - i, després, v'arriba una
 la xarx emencia ben encera. En la quineta li havia
 preparat els pipes, el cafè, el conyac, i se'n havia anat
 a la cuina de la qual arribava ^{emuntida} ~~emuntida~~, la neu
 de la vauella i de la convecció amb la "bonne".

"Black" v'aficia al peu d'Aubann i, mentre aquest
 llegia, v'entretenia contemplant les anelles de fum que
 9ª apela la pipa, el dançar de les flames, el corrent dels
 borronys de neu dançant el jardí de puntat. Després
 amb l'excelsa de la cambra, "Black" v'adormia. A repa-
 ses ~~començava~~ ^{adormia}, adormit, tenia un esteniment, respira-
 va, feia un crit rumb. Tot repasta omnia un dia de
 sol, uns grans cofats plenes d'olis, un harem en el
 punt de potes es renovaven tanta dia.

III

Un pat

A la casa, a més de "Black", hi ha un pat
 és a la casa per imposició de la quineta, la qual,
 com la majoria de les dones, ~~est~~ - preguntem-ho
 a madame Colette - sent una maxada preli-
 l'ecis per aquesta mena de vestits que també esti-
 ma Barbie d'Aurevilly.

18
14
14
14

18
14
14
14

18
14
14
14

18
14
14
14

188

El gat si s'heia "Mystorini", perquè era negre
sagn les canines des arraciny de Matteroti, rat a
dix, però, que la pobre bestiola no mereixia pas a-
quest nom car no hi havia res en ell, fora del co-
lor, que fes pensar en el fúnebre i teatral.
"Mystorini" era un gat tranquil, carolà, de caràcter
sengill, gens vanitós.

Tenia, és clar, totes les característiques d'aquests
animals que foren adorats pels autors epics: era
orgullós - hi debien haver parlat del seu origen
fàrbit regnat - et-lepant, displacent, pudent, re-
mal. Hem dit que no era gens vanitós. Hem afegit
seguimentament que era orgullós. I això pot semblar una
contradicció. No ho és, però. Si ho és, però, contradicció
de cap mena. L'orgull és noble, la vanitat és plebea.
Beethoven és un orgullós. "Mystorini" - no el gat d'
dubari: el dictador itàlia - no passa de vanitós.

El primer dies d'esper a la casa es dedica a obser-
var atentament el gos, "Black". Sentia una gran es-
tranysa davant el seu alè, el seu salt, el seu
crist que s'eixortaven, les seves corbes esborronades a-
vint i avall del jardí i el passadís. Comia "Myst-
orini" no podia comprendre que hagués corries d'a-
lla manera: sense objecte, sense finalitat, perquè
si, per gaudir de corra. Quan ell corria era sempre
motivat per una causa concreta: perquè s'aportava
un ratolí, perquè havia a pris un moment tall de peix
vici, perquè hi havia una gata que li plavia.

"Black", en canvi era un exor cotany i cotofolavi
i hom mai no havia perquè estava alegre o perquè es-
tava trist. Ell, "Mystorini" es havia un animal superior.
Era més net, més austre, més oblige, més conservador.
I perquè a menysprear el gos, per massa feial, per mas-
sa fidei, per massa poc seriós, per massa romàntic. El
romanticisme! Quin fastig, quina beneiteria el ro-
manticisme! El gat - malgrat que els poetes i sen-
tenc en el contrari - no és romàntic. ^{hora} ~~hora~~ ^{hora} ~~hora~~
amb "Black" no s'hi baralla mai, ni a l' ~~hora~~ ^{hora} ~~hora~~ ^{hora}

portantissima de mesjar, car et barattar ^{le} 189
 ti semblava una cosa plebea i de mal gust. Et tole-
 rava, pero mai no ti atorga la seva confiança, mai
 no deixà de tenir-lo un xic allunyat amb la seva
 presta polidosa. ~~La~~ Et tenia per un apassionat,
 per un cap catent, i et far ab omnia sempre aquesta
 mena de temperaments. Així com en et far hi ha sem-
 tit, en et far hi ha insurrecte, de revolucionari, obert i impa-
 sàstic. Amban deia, observant les seues berreries:
 - "Black", hi adjectiu.

tres ~~no~~ sense pue les vertuts ex sentien ofertes d'esser compa-
rades amb el home, te afinitats amb un Santon. "What
is this", en canvi, recorda el present Sieges.
natural, és també

El gat també en feia de comparacions. I tornava a la facceta, amb el seu arruïment: el seu be' amb "Black". A ell li plavia més amb an: el trobava més reposat, més seriós. I liolia no poder-lo acompanyar quan amb an sortia a passeig, car empenyia que així no hauria estat be' per un gat, que tan primmirats stavent el dir de la gent. Però quan amb an passava pel foc, malgrat que el molestaven la comunitat i tenia el vici de començar a borbollar i a fer de la seva pipa, s'arruïnia de tant en tant, lamentant-se amb el seu ulls per 'eren com dues grans potes d'oli d'oliva. De nit, com en tot els animals imitadors, la seva pupila - que durant el dia era com una ratlleta vertical - es negava i verticals en la verda de la correa - es dilatava i era com una cirereta com un amb chartrouge groga. De tant en tant cloïa lentament els ulls i s'adormia. El despertava l'espant de l'una torra a la xemeneia, el pi-rar del fust del fideu que s'heia amb an. Esparxava al seu entorn per a convencer-se que tot seguia en ordre i s'adormia novament. De tan en tan s'aixecava i es arruïna et nou voluptuosament, amb la cua dibuixant

un interrogant, i es tanava a apenre adeptant
una actitud de ~~esfint~~ ^{esfint} ~~respon~~.

"Black" contemplava totes aquestes maneres amb
un aire indiferent, tament com si es dignes: "apert
de plaguesa però sense intenció dolenta, es deixava
a no deixar-lo transpirar sent-li vent amb la cuir, quan
cant un staccato estrany, rebotant-se amb les potes en
l'aire. El pat, molestat per aquesta conducta que
trobava si un mal punt extraordinari, i aixecava, el-
guantava el fot amb menyspreu, i se'n anava amb
aire ofès.

Indubtablement, ~~però~~ a "Mustolini" no li passa-
va el que li passava a "Black". Ell era més reservat
dentant, més entenenentat, i no tenia vet. lletat, no-
be com a casa, car alguna nit l'havia passat fora i i es-
tava encamentat i penestit. Al carrer no v'era tan
be com a casa, car alguna nit l'havia passat fora i i es-
ta "com a casa". Altrament, es veia que tot el pat del poble e-
ren tan entenenentat com ell car de nit no sortien
de casa. Hi havia, però, una excepció: el mes de gener.
Quan arribava el mes de gener, malgrat el fred, el
pat eren possit per una aura crítica i es donaven
a la mala vida amb una furia terrible i emplen-
ven la nit de molts voluptuosos.

El pat - pensava "Black", - tenen el mateix pre-
jucici del home i fan l'amor ~~de~~ ^{de} ~~la~~ ^{de} nit. Horatius, el
fot, més cínic, el fem a tot hora car no ens preo.
una el que perqui penax la sent.

"Mustolini", el mes de gener, desapareixia de ca-
ra per a fer-li - quan la gana l'apretava - alguna

191
ràpida visita i tornar a desaparèixer; v'amepria,
la sen ven v'aproximava, v'afectia...

Jacqueline v'evantalliga dia, evantalligada:
- aquest pat és un brut.

"Black" murcia - paranta: els pòtts també ^{com-}
riuen - i v'alegrava de les felicitats amoroses del pat,
que el feien més ben humar, més de cada dia i gra-
cis a les puals persona el seu desaparadable aire de
superioritat.

IV.

Una vetlla ^{aristocrata} ~~aristocrata~~

Hom

~~La gent~~ viu de tipus i d'habituds, cosa molt
sílil robrot per en la conversa, car estava el pensar
per compte propi, una molt apressada per a certa ma-
na de gent. Es per això, ^{perquè no podien parlar de les següents del tipus} que el seu temps és
un passat terribil maldec desesperadament per a entre-
rar-lo, per a reparar-lo, car hom diu que "el passat re-
terna".

a la ^{senyora} ~~Broutton~~, que abans de casar-se es deia Ger-
maine Dubac, no li ~~fa~~ ^{faria} cap gracia per el seu
passat retorn. Hi li ~~fa~~ ^{faria} cap gracia que fos conegut.
La senyora Broutton no vol saber res de Germaine Du-
bac. És una vida passada, morta, que no te cap
fligam - ^{és} ella volia que no tingues ni el del
recor - amb la seva vida actual. És difícil, però, re-
par el recor, aquest cor terrible, ineptable.
Germaine Dubac era filla d'uns petits comer-

ciants d'una petita ciutat del departament de l'Indre. Els afers, ^{Germaine} a casa d'els pares de ^{Germaine} Jaques-
ma, no ^{anaven} anaven massa bé. El pare, que no ^{havia} tant
reaccionar contra la mattemprada, es donà a
la beguda. La mare es passava hores i hores a l'or-
gleia demanant a tots es sants de la Cort celestial
que possession un xic d'ordre en el llibre de Caixa
del petit comerç. La filla, Germaine, es dedicava
a l'heix novel·les i a passejar pels ^{environs} ~~environs~~,
a l'hora del cap al tard, amb es joves del barri. Un
vespre un d'ells la trobà sarrunt l'herba, al peu
del monument d'una glòria local.

La via, ~~després~~ ^{després} qu'era tot el contrari d'una pas-
sional, no comprenia el que li havia passat. Ha ha
via estat l'embriex de l'hor, les novel·les i les històries que
l'heixia del matí al vespre, la misèria i la fúria
de la flax paterna? ^{No ho sàvia.} ~~Tinguer~~ ^{per}, una gran por,
car, malgrat la lectura de les abominables novel·les,
havia que el infant no venien del cel. Tinguer
per de l'excarni, de la burla insuble, de la vergonya
terrible que hauria de passar. D'aquí veu no s'oblia
més que un camí: fugir, fugir ben lluny, on
ningu no la coneixés.

I un ^{vespre} ~~vespre~~ prengué uns pocs bitllets que
restaven a la casa i marxà a París on arribà
l'endemà. A París, mentre tinguer lincep, feu
una visita ^{molt quieta} ~~absoluta~~. Visqué en un hotel ^{miserable}
~~de la rue de la Harpe~~ ^{de la rue de la Harpe} breu; ^{tot} ~~tot~~ de Montmartre, ^{seu}
~~de la rue de la Harpe~~ ^{de la rue de la Harpe} en el qual, se dia, ^{repuava}
silenci i que se mit fequentaven les miserables cria-
(1) "Garnot". Hotel meublé. (H. de l'a.)

car al base un sabater ^{del poble barçin} 197
~~perquè aleshores el sabater ja no~~
~~era més que un artesà que feia~~
bree era obra exclusiva d'esta mestrassa Mestra i al
sabater. Fins que tot no estava ben flet no hi deia
aven entrar ningú. Cada any, ex clau, les veies
i els parroquians i astuixaven molt i deien que mai
no havien vist un arbre tan bellament ornat i pro-
veit com aquell. ^{perquè aleshores a la vesita hem de confondre}
sic platgat, el carret, les boles de vidre de color, i les espel-
les de color ^{blancs, verds i grocs} i es coltes de flama hi abundaven. ^{perquè}
També ^{perquè} hi havia minetes de cel blau, bombons, ixi-
trumpetes de cartó. ^{perquè} Esta Mestassa Mestra, a més a més,
i en això es distingia et res de tots els ^{altres} arbres de flet-
la hi posava, ^{perquè} dalt de tot, una bandera francesa
i el retrat del president de la República. Perquè: ex tras-
tava d'una senyora molt patriòtica.

En ^{aquella} la construcció del pessebre, q'empresa més difi-
cil i complicada que la de l'arbre emblemàtic, tam-
bé hi prenia part el sabater. L'ajudaven el farma-
ciut, el conxat, i alguna de les veies. Per a la construc-
ció del pessebre, a més de les figuretes de fang - que home quan-
stava en una caixeta de fusta - calien uns cabassos de
orra, uns trossos de cartó pintats i retallats capriciosa-
ment per a representar ls muntanyes, uns carretes de car-
tó, uns trossos de vidre per a figurar els rius, un paper
blanc que, com els de fang, tingia el cel de la mitologia
de Hazareth, uns branquillons d'arbres, uns grapat de
nobra...

La nit de Nadal hi havia gran festa al barólet.
Hi anaven els parroquians més importants que tan no
podien restar fins a tres quarts de dotze car calia acor-
par a les famílies a la misa del patl. Ells i han-
rien pueltat de bona gana i haurien superat la fami-
lia al botavant, però la por del "pau d'ivian"
^{Reflexió x empensament d'una veia dolenta}
aquell veire la veia restava ^{perquè} i anaven a can-

X

Quina vida, per a les pobres prostitutes, la
 d'aquells trenta dies d'aport! ~~amara~~ Freqüen-
 taven el Casino, fien escurtió pels environs, batla-
 ven amb nois de cas bona família que les pecien per re-
 myetes, honestes i es d'hi seien, tot ballant, ballant, les
 grotheries que els nois de bona família no ~~tinien~~
 forarien dir en un cabaret. Hi havia dues coses, ~~per~~
 que es plaven per l'ament de tot anar a l'especter
 com tot home: no venien obligades a compartir el
 llet amb cap home.

afany de l'home, que sempre resulta frustrat - es desli-
quen a això que fa que imbecils comencen "vida alter-
gra", mai no poden lliurar-se dels "placers" que les es-
ploten i que, moltes vegades són tolerats per la policia
que els converteix en "monarchs". (1) Veurem: per un po-
licia, encara que sigui francès, sempre es més respec-
table un "macarro" que no pas, com exemple, l'ho-
me que, des de el llibre i el periodie, defensa uns sen-
timents, ~~de~~ uns idees de llibertat i justícia.

Quan Germaine es ^{queixava} ~~penava~~, la mestressa li deia:
- Si, exacte, ja ho veig: es desaprovable... aquesta es-
clavitud, aquest sentir-se sempre lligada... Altresment,
aquests nois també tenen les seves aventures i sense el
cap de vosaltres trobaria ocupació.

Una nit el notari es presenta amb un amic
seu, ^{el senyor Brumson,} ~~notari~~ d'un poble de la muntanya, que havia
anat a visitar - ho per un afer professional. Era un home
d'una cinquantena d'anys, amb ^{el} rostre curiós, un nas
ample, uns ulls com els grans de raïm, una calba loc-
ta i una barba rossa talment com si el cabell que
havia de tenir al cap li haguessin retallat fins la
part inferior del rostre. Anava molt polit, no costava poi-
re d'endovinar que tenia la mania de la ^{sempre} ~~sempre~~ ^{autoritat} ~~autoritat~~ ^{brutícia} ~~brutícia~~. Feia
molt compliment, les paraules un xic penixudes i els
contes verds ^{autors} ~~autors~~ li produïen una sensació de disgust i
tenia una timidesa de col·legial.

El seu col·lega, que era un papa, li recomanava:
- Ara, home, animeu-vos! Aci ningú ^{no} ~~no~~ ^{per} ~~per~~ ^{conviu} ~~conviu~~ i en
poden fer de les vostres.
I per a que ^{en} ~~en~~ ^{fer} ~~fer~~ de les seves l'aparellà amb Ger-
maine.

(1) "Monarch": delator, confident. (H. de l'a.)

Amb Germaine es feren molt amics i hi anà 201
tot el dies que fou hoste de la petita ciutat marinera.
De Germaine, ultra el atractiu físic - era alta, rossa,
amb ulls blaus profunds - li plavien la seva tem-
perament, el seu aire carolat que tant s'afanyava
del tipus banat de la prostituta. Li semblava una veu
de bona família - sabia llegir i escriure, tenia creen-
ces religioses, sabia cuinar, cosir, brodar... - que, per e-
quivocació, havia caigut al bordell. La Germaine, veient
l'efecte produït en el senyor Brousson, pensava de reflectir
les seves virtuts i s'encarregava intimament que no la
preguessin per una veu o com les altres. Quan el se-
nyor Brousson retornà al seu poble donà un bitllet de
cinc cents francs a Germaine "per a que es recordés d'ell"
i li prometé que tornaria.

Al cap de pocs ^{temps} el notari deia a la prostituta:
- Hoia, has fet sort. Brousson ja la veia que m'as-
sim com dona records per tu. Es veu bé que hi has en-
trat per l'ull dret... Be, hi, es clar: com s'home no ha
viut el mar per un forat i tu tens aquest aire de mar-
queta morta... T'advertiré que es ric i fadec.

De llavors ençà, pel de la mateixa manera que a les al-
tres veies les anomenaven "l'algerina", "la bretona", "la mar-
ca" aquest poble li semblava ^{no} poc menys que un
crim de la patria - a ella la anomenaven "la notaria"
El senyor Brousson, però en saber-ho, se'n alegrà. Així
- així es recordava més de mi - diu.

Quan es presentà per segona vegada, Germaine
s'encarregava com una noia i madame Brousson l'acollí
amb tant d'alegria com quan una noia rebia la visita
del pretendent d'una filla.

At - les - Phénix, le 27 - Septembre 1979

Cher monsieur : j'ai à vous

2
Era un idil·li pertese, tenore i espiuicat, amarg i
cursi. El senyor Brouston, que se jove havia estat un
bon noi, entusiasta i prudent, que tan tot pensava en
la carrera i en fer diners, no s'adonava fins llavors
que al non existien la sang. Les que havia vist fins
abans no comptaven. L'amor, que abans li semblava
cosa de novel·les, cosa de devorats i ~~havia de fer~~
~~de~~ per a perdre el temps, ara se li apareixia
com una gran claror apoteosica en la seva vida gris
i solista de vell pastor. Ho podia prescindir de fer
maine i s'abandonava a aquell dot i cal·lid
del·tipus carnal tantament com un adolescent.
Acava desplaçant-se cada distants de la seva co-
taria i no retornant-li fins al ditany quan era so-
la. ~~Es passava~~ ra, escribia cada dia a la prostitui-

El parropiany del bordell feien molta broma
amb l'enamorament del notari i les compa-
nyes envajaven Germaine.

Fins que un dia el pobre senyor Brouston pro-
posa a la noia que abandonés aquell vida infa-
me i ~~seu~~ per la volia per a ell tota. Volia que
ningú no la toqués, que ningú no la veies.
Germaine, es clar, accepta.

- Però es per - diu el senyor Brouston tement
un refus - jo soc un home respectable, ben conside-
rat, vist amb una germana molt pimmirada,
i ens ^{haurém} ~~haurém~~ de casar.

I Germaine també accepta.

I el senyor Brouston, que era una accioma de Deu,
es senti molt content i ~~se~~ que acceptés.

Paga tot el seus deutes a madame Mervila
i la deposita ^{la prostituta} a casa d'una tia per a donar
temps a arrenjar ~~els~~ papers. Quan ^{els papers} foren arren-

207
jals, es casaven. Foren padrins un capella i un
capità de penjarms. La núvia, vestida virginialment
de blanc, feia molt fof.

I el matrimoni ~~una~~ virgine amb la germana,
una pobra dona prima com un fide de pascor i
festa com un inotit. Com en els contes de fada - això
passa vint a la vida - foren felix: el senyor Broston per-
què estimava la seva dona i trobava, com totes sempre
el enamorat, que reunia totes les perfeccions; Germai-
ne perquè havia no havia de compartir el llet amb el
primer amant i perquè realitzava el somni de tota la seva
vida: ésser una pobra senyora respectable; la germana per-
què no s'avorria com abans, quan era veta amb el
germà.

No comptaven, però, amb "Dede la Bastoche". Això també
passa vint a la vida: quan hom es més feliç, quan
hom viu més feliç tranquil, sempre apareix, en una forma
o altra, un "Dede la Bastoche" quadrat que ho pertorba
tot i fa l'efecte d'una gran pedra llançada a les
aigües d'un riu quiet i un llac.

Sient que, com altres mesos, no li enviava els diners, el
"mac" escriu a Germaine preguntant que passava. Natural-
ment, la carta li fou retornada sense obrir. Havent, in frau-
cament intranquil, escriu a madame Verula. Madam-
me Verula, que havia feta amb els tipus de la condició de
"Dede la Bastoche" "monsieur François" calia certar-li bé, li contes-
ta molt amablement dient-li, sense, però, tocar-li de-
tall, que Germaine ja no era a la casa, que ho havien
sentit molt perquè era una bona xiqueta molt treballa-
dora, que havia fet tot cas havia trobat una senyora molt
rica que l'havia "retirat".

"Dede la Bastoche" decideix fer un viatge a la petita ciutat
marinera per a entrevistar-se amb l'honorable mestressa
del borsell. Sagranta a madame Verula la visita no
li feu cap gracia. Havia consultat amb el notari, que
reunia entre un dels parroquians més fidels de la

206
casa, i et notari li havia fet entendre que no
calia descriure al "Hacuer" ni et com se reuysor
Brousson ni et de la vita se vivien est i Germaine.

"Seste" la Bartolche" pregà, menaçà. Tot fou delastat:
madame Mureta ho sentia molt però no podia
indicar-li la ^{nova} ~~nova~~ residència de Germaine pel seu-
gill i protecció mortuòria que l'ignorava.

- Jo la trobare i es recontarà de mi - diu ni "Seste"
i la troba.

El reuysor Brousson, però, coneixia l'aventura i fua el
indiscreetable menaçà amb ^{el} tanta fe de l'exaudor, el
capità de ~~seu~~ pensaments que havia estat padri de no-
res arrenja l'oper d'una manera ben expeditiva. "Se-
sté la Bartolche" relanà venint a Paris. Tot el neptis tene-
les seves fatelles. Amb el casament de Germaine el "mac"
havia perdut una remota. Les aigües del Mac torna-
ren a apuixar-se.

La vida s'excòria lenta, transeunt-la, igual, so-
cament monòtona. El matrimoni vivia felici. La
mort de la germana, causada per un atac d'ure-
mia, no fou una tragedia car ni el reuysor ni la
seuora Brousson no eren aptes per a la tragedia. La
ploraven discretament, l'enyoraven discretament, i
després l'oblidaven.

Com el reuysor Brousson sofria de reumatisme,
a l'estiu anaven a passar un parell de mesos a
una petita vila d'aigües. Allí niçpiu no es conei-
xia i Germaine podia sonar-se es aires de gran re-
uysor que tan li plavien. Et fue no li plavia ex l'es-
tada a l'estet. ^{per} ~~car~~ ^{perque} ~~car~~ i l'exposava - la por que el
parrat infame fos descobert no l'ha deixat mai.
a que li conegues algun antic visitant de mada-
me Mureta. Decidiren comprar un terreny i fer-
s'hi una casa. Del poc temps d'estar feta mo-
ria el pobre reuysor Brousson i deixava a Germaine

La casa on passaven l'hivern i la residència - 205
en ~~estimença~~^{estimença}, una fortuna de més de tres milions
de francs.

Germaine tenia quaranta vuit anys quan el
pobre senyor Brownson moria, és - ella, fins amb a-
mor, el recorda sempre amb respecte i agraïment - can-
sat de tantes actes i tantes paperasses. Germaine
vengué la notaria i es retirà, en senyal de dol, a la
casa muntanyenca. Mai més no l'havia recordat
des parets, que vivien en la misèria i li escribien de
tan en tant. ~~Aranyes~~ La Rita i vidua, tanpoc
no es recorda. El Horatius era una dona poc sensi-
ble, poc efusiva. Creia en l'Església catòlica apostòlica
Romana no pas per fe en les doctrines del Crist
- que posades en pràctica li havien semblat una
cosa absurda i de mal gust - fins perquè li ~~havia~~
~~havia~~ ^{respectabilitat} ~~havia~~ ^{respectabilitat} ~~havia~~ ^{respectabilitat} ~~havia~~ ^{respectabilitat}
Creia en l'exercit - l'exercit, per ella, eren els ge-
nerals, car es volia no comptaven - i en la po-
sitat per a la França una monarquia en lloc d'
una república, car trobava que la monarquia era
més llampanant, més espectacular, més senyora. Però
com la república era molt atenyada, molt burgesa,
molt conservadora i es manifestava amb un gran
respecte envers els reis, ~~havia~~ la senyora Brownson tole-
rava la República. Havia dit i algun altre perquè
creia que era un xic més - un xic tan sol, però, car els
seus són perillors - mai no està mai tant en una
senyora vertaderament senyora. La seva premissa era el Fi-
lars, l'Elusation, el Grepore. Els seus novel·listes
Maxet Prevost i Henri Bordeaux

Físicament era una dona alta, rossa, rossa d'
un ros d'aram - començava a tenir-se el cabell -
amb uns ulls blaus, d'un blau fred i mineral, de

mirada freda i antipàtica. D'ella hauria pogut dir-se el que hom deia de Robespierre: que seria el cap amb tanta unció com hi ex tractet d'un veritable custòdia. Va sempre molt maquiàllada, molt perfumada. Va sempre molt ben vestida, i, de talt que a Auban li fa una certa gracia, li sempre un bastó.

El hivern ^{se} el passa a Hiva. El cert és al poble on ha anat a viure Auban. Tot-hom la respecta molt. Tot-hom la considera molt. Quan hom ^{però} ~~pot~~ ^{pot} fer el seu elogi, però no diu: "Es una senyora molt bona", sinó:

- Es una senyora molt rica.

Auban sent un absolut, un profund, un total menyspreu envers la vella prostituta. Ho pot pet veure parrat: pel seu present. La vista de la vídua Brousson s una vida cinguda, d'una passivitat feroc, immiseriòrde. El ~~després~~ ^{diners} de la vídua Brousson no han servit ni per a fer el bé ni per a crear la bellesa.

Quan mori, pensa Auban, hom podrà posar a la seva tomba, com epitafi, l'epigrama de Voltaire, canviant-li tan sols el sexe:

Je sais bien qu'un homme s'explique
qu'on redoutait fort en ce lieu,
vient de rendre son âme à Dieu;
mais je ne sais si Dieu l'a prise.

Una gent que
~~Michet audiax~~ ^V no respecta la moral

Michet audiax es un boteler. El seu pare ja n'era - fou ell qui inicià el negoci - i el botel, després un dels dos o tres oberts tot l'any, es des mis democràtic del poble. El freqüenten fixament, com contrabandistes ~~anodins~~ ^{perseguides}, pageers i petits comerciants de la rotalaria, nàtjant de comerç a la planta baixa

207

hi ha el cafè, a l'entregot el menjador i al primer
i al segon pis les cambres de dormir tan no ocupades en
la seva totalitat quan arriba l'estiu. El cafè, la part
més important del puat és, a l'estiu, la terrassa, que ocu-
pa una gran part de la plaça, es ~~partit~~ ~~en~~ ~~un~~ ~~nombre~~ ~~de~~
de dimensions reduïdes - hi caben deu o dotze taules
més llargues que amples, molt baixes de rostre. A les parets
hi ha uns grans miralls i uns anuncis, molt colorats
de colors i aperitius; el taulell es ple de plats, tapes, cures i
entremets, com tots els taulells de cafè, i té un altre pres-
tatgeria en la part d'arranjaren ampollas de xum, de
conyac, de menta, d'aniís, de ~~vermut~~ ~~vermut~~... ~~Hi ha~~
per hi ha uns seients tapissats de vellut vermell i, al voltant
del taulell s'obre la boca d'una escalera que mena
al menjador. A l'hivern, el cafè quan la neu inter-
romp el treball s'obri a l'aire lliure, es paperos venen
al Cafè a fumar a la "belote" i s'emplenen de cures i
de fum de les seves pipes. A les nits, a mitja nit, hi
venen "l'agent de ville" ^{que} ~~que~~ ~~ex~~ ~~un~~ ~~bon~~ ~~home~~ ~~que~~ ~~mai~~ ~~no~~
veia ^{veient} ~~veient~~ ~~una~~ ~~uniforme~~ ~~el~~ ~~viure~~ ~~es~~ ~~fai-~~
re bé una profanació, d'el secretari de l'ajuntament i l'es-
tampant. Els ~~contants~~ ~~de~~ ~~la~~ ~~de~~ ~~bon~~ ~~estor~~ ~~hi~~ ~~les~~ ~~tardes~~ ~~de~~ ~~l'hivern~~
al cafè del audiat, quan neva i, malgrat la neu,
que embolcalla el poble en un gran silenci, hem no
podem resistir la temptació d'el clixé de casa. L'atmosfera cà-
lida de l'interior, en contrast amb el fred de fora, emmenc-
la el visatge a través dels quals les figures i el paisatge
apareixen borroses com en una foto mal revelada. Hem
les tardes de ^{l'hivern} ~~l'hivern~~, al cafè del audiat, hem ^{pot} ~~pot~~
un parell d'hores bevent un propi bon calent, després d'uns
pàgines d'un bon llibre, veient jugar a la belote, o, simple-
ment, fumant la pipa sense veure ni sentir res.

El vell audiat ~~en~~ ~~duien~~ ~~un~~ ~~temps~~ ~~tot~~ ~~el~~
pis del segon, ajuntats, quan durava la raïssa
per quatre o cinc noies del poble que feien ^{feien} ~~feien~~
cures de cambres. A l'hivern, com no hi ha

ria tanta feina, et matineris i et fitt 20°
Michel, regien la casa senn paies empentes.
Ben una parella simpotisa, molts net, molt
cordial, que tenien et di de saber somriure, si que
no te tot-hom, senn astulacio.

Et fitt havia heretat les virtuts dels pares. Era
- es - un mungó ple de cordialitat, de simpotia,
obert, generós, treballador, molt amic de la xala
i de la presea, d'una vitalitat extraordinaria.
Els pares li deien: vivint.

- T'has de casar, Michel. Has de cercar una
bona noia, no hi fa res que no sigui bona men-
te i sigui bona i treballadora. i t'has de casar. A
la casa ens manca una dona. I a tu també,
car et d'aquesta manera potser pararàs un xic de
semp.

Et ^{contestava} ~~no~~ ^{contestava} amb una rialla i un petó
al pobre marit de la mare. I repenia la seva vida
de sempre: batlles, xèffis amb el company, enans.
aments...

Quan morí la mare - i'après totçament, ten-
tament - et l'orfe i et velle visqueren uns dies a-
margos de desolació. Com senn prima purgent in-
temitat sentien la perduda de la verada ven poble
i atiplada. del caminax esolador de la velleta!
Quan viva parebé no la veien. I ara que se'n ha-
via anat, ara que es havia deixat, prima volit
pregona hi havia a la casa!

Et pobre vell, ^{abans} ~~sempre~~ tan pulcre, tan petit, sen-
va bent, descurat, no menjava, es passava les ho-
res ~~sempre~~ sempre summit en un silenci dolorós. Et fitt,
com un infant, es passava les nit plorant.

Quan et vell via el mes campós - dormia a la

cambra del cotat - ^{recomanava} ~~recomanava~~ amb una ven
tremolosa i plena de llàgrimes.
- figures fort, mri!

Després al cap d'un temps Michel es casa-
va: amb una noia del poble, filla d'un catò-
lic, ^{de Perpinyà}, que el primer dies de restar es homes vol-
l'havia anat a ajudar-lo. Feia un bon carasser,
car es audiat exen rics. Ello, però, no hi pensaven
això. Ho v'havia casat ni per amor ni per soldi-
ria: v'havia casat perquè aquells dos homes se
li feien hostimita.

~~L'home~~ Veronique no era ni feliç ni bonica ni bel-
la. Tenia, però, un murmur d'una bonetat infinita
que havia perdut-ho tot i una mirada dolça i
profunda. El vell, fins que veure-la tan bon i tan
carafita, estava molt content i s'estimava més que el
noi. Deia, amb una ingenuïtat ~~adulta~~ adorable:
- Em fa l'efecte que t'has casat una mica amb la
dos.

I Veronique responia dolçament:
- Gracies, pare.

El Michel, al marit, ja s'estimava, excitat, pe-
rò no hi donava gaire importància car creia que
això ~~era~~ ^{era} - estimar la dona - era l'únic en tot el
matrimonis; per tant, no calia fer-ne exagerats.
Com la vida té una força enorme i brutal que
ho arracona tot, que i tot ^{ho} allunya, el record de
la mare morta ja no fou ^{la} punyida dolçosa del
primer dies: fou un dolc record, però com una tempe-
sta que xall i perol, que s'afebleix, però que
mai no acaba de perdre's ni s'afebleix-se perquè es en
el nostre cor on ^{veix} ~~veix~~, on perdura i on canta.
I Michel, malgrat el matrimoni, i sense deixar
d'estimar l'esposa, tornà a ésser el munió al-
gre i exultant d'abans, amic de xates i tanques

des i. embolies aus Lungen.

El pare v'empirava. Deia:

- fa ho re' que no ho fa amb mala intenció, amb
intenció s'ofende't. Pero m'apuntaria que po-
tes un xic de peny

Геохимия, Ботаника, зоология.

- Ho et rençois, pare. Ho hi Signeur^{re}. Est et aïo i,
que volen per-tu? je prefereixo aïo que no par
venne i rofrix come aïant.

Et vel v'admirava.

- Et une sainte, Véronique. Ho n'hi ha de bones
com tu. Michel no se la mereix pas una dona com tu,
tan bona, tan intel·ligent. Li tencare el cap!

Quan arrivava Hichel a casa seva a l'estranger,
passava no li tenia el cap, car el noi, amb quatre
moxines el desarmava. A Vionique, tota i maternal,
no sabia desarmar-la.

- Sol un tabulat - li deia est - pero, encara que no
ho sembli, encara que no em crequi's, Festinus
- fa et cree, ja se

- Ia et crec, ia re' que nu em credem. F. estimo.
- Nu et probia obliatare pe cap altia duma.
- Tamba' et are...

- No es probria oblidare per cap altra dona.
- També es probria...

Elle, que havia que Veronique ho encertava,
a vergonha. Esta tomava i se beava beava.
Um dia.

[illegible]

Pero nique son pui v'en carregà de salvar. 212
ta.

- Tu t'estimes aquesta veia? - pregunta al seu marit. ¿afegí? - Ho m'encantaria m'hi t'encantaria. Ho ho res t'estimes que t'hagueris cansat de mi. Veuja: jo no ve una dona de prau atractiu.
- Catla! Catla! Ho dignis tertieres, ho em faci's em pipar.
- Tu t'estimes?
- Ho. Pue assegurar-te pue no.
- Catla, ~~doncs~~ ^{doncs}, ja pue no t'estimes, pue ho t'hi ha fureris mirat un xic en fer et pue has fet. Ton sol t'amor potria dismutar-te.
- Ho, no: t'amor no ha hi ha intervingut per res. Haq-
tat cosa de facia, cosa de jo.
- Però soc ben perillós: al final el home de cons-
ciencia no haurien d'abandonar-te. Tu no ets do-
tabat. ¿etla, aquesta veia, t'estimes?
- Ho, tampoc. L'espito que hi ha passat et mateix
pue a mi. Vin en una casa molt trista, d'una
manera molt trista, i jo es vive i li plau et riure
muntis, però, pue jo ho arranjare. Farem un at-
que a puesti. Ho ajuntara a portar la casa.
- Etla? Aci?
- Es clar.
- Amb tu i amb el pare?
- Si, home: amb mi, amb el pare, i amb tu. Si es
bona dona veritablement bona i sap sapir et perque
del nostre fort impots pue no se'n sentirà deshon-
rada.
- Però... però... i la criatura?

putar i això li acabava de fer perdre la no-
ció de la realitat. Generalment aquesta mena
d'ofers, quan no potser ^{casant-se} volucionax-se amb el
casament, es volucionen amb l'abortament o amb
un paper de bitllet de Banca. Angèle es trobava,
però, amb un reductor que tenia exemplar de con-
sciència, que volia de veure-la i fer a ella; amb un
home però sincer per a dir-li que no podia ^{diminuir} ~~disminuir~~
se perquè continuava la dona que tenia, però que tam-
bé l'estimava a ella; amb un home però delicat
per a no ofendir-li l'honor; amb un home que la pro-
pria reduïda no comprenia. En conèixer-lo no li ha-
via dit si era casat o solter. Per tant no li havia ha-
gut cap encara de cap mena. Per tant, Angèle no es pui-
xava. Havia tingut, en la seva joventut miserable
i fosca al contacte d'un vell embaixat i marmatí
~~unes hores~~ ^{unes hores} de joia i calia parlar.

Hi havia ~~uns~~ moments que pensava en el suicidi.
Però si ella era tan jove i la vida, afortunada en la pobre-
ra, es tan plena d'encís!

Michel li deia:

- En fas veure. Tinc por que faci's un disbarat.
I fou ella, la reduïda, qui tingué l'última
del reductor.

Com Michel no podia convèncer-la, hi anà el
pare. El pare, però, tampoc no la convenia. Natural-
ment la noia, com la majoria de la gent inculta,
no tenia una noció exacta del que es la moral o no
ho es, o bé, també com la majoria de la gent, en te-
nia una noció equivocada. El que li proposava Mi-
chel li semblava, però, una cosa immoral. Com viure
tot un mateix tota l'època, la reduïda i el re-
ductor?

Però que, ^{que} ~~per~~ en vida del por exist del por
i del marit, hi anà ella, digué a Angèle:

- I no era més immoral que un home casat

me' expanyet a mi i d'expanyet a tu? Si 215
Michael no t'haques let mare no hauria passat
res. Es a dir, si: hauria seguit expanyent-me,
no haurien seguit veient fins que tu o eth ur haques
sin cansat. La moral, criatura, no es et fue de usat i
tres mesqui pensar i dir la gent. La ~~ment~~^{moral} es obra recta-
ment, per tot et be' possible encara fue rigui per
un camí que es beneit contemnen. Tu, per a viure
digneament per at teu fill, no tens altra solució que
afueta que si et propi i fue molt qualificarian st.
indigna. Deixa't dir. Vin per a tu i no per al altre.
No t'has d'averenyar de res. No ets una uoi solen-
ta car si p' les fassis aviat tindries tota resolt el pro-
blema. primer la maternitat i després... Has estat
tan sola una mica blada... a casa hi estaria be', car
no hi seria pas una serventa...

La conveni.

A mi ~~sola~~ Michael, ja no corre, ~~com abans~~, l'insubornable
per a mes exasperat, ja no es t'home de xata i de preta
que era abans. Te mira de t'ertal liment i tot-ferme es sent
complagut del seu tarannia obert, cordial, simpàtic. El
seu fill, ja de vuit anys, te dues mares: angèle i ve-
ronique. A la casa regnen una pau, una transeu-
lità, una harmonia admirable, que farien t'enveja
de molt matrimoni tingués per respectable. això, na-
turalment, es possible perquè cap de les dues dones te
un temperament massa passional. Michael es et mar-
xit de les dues. No pas per fue rigui un immoral: per
pietat, per tendresa. I Juan una d'elles xic en el seu
braç. Michael li prega:

- Catia, que ens podrien sentir...

No sin per t'altra, perquè no vol ofendre-la, per-
què no vol humiliar-la.

Les dues dones no senten cap mena de gelosia l'una
de l'altra. Perquè veronique devia dot per la mare de
Michael, angèle, que no la coneixia, també verten roles

negres. El vell audiat ~~no~~ ha entès com moflet 215
de aquest vell port.

Fan tot el bé possible, ajuden els pobres, mai ~~cap~~
cap malaurat no truca en va a la seva porta.

No van a l'església. En una gent massa immo-
rat per a anar a l'església. A l'església tan vol-
ta la gent respectable.

II

Notes d'un carnet de Lucrec Auban

Hi ha un carreró estret ~~que~~ i curt que va de la
plaza a un patgeip. Aquest carrer tan sols te cases a
un costat, la meitat alta de dos pisos: cases de faga-
nes grises, rogades, grogues, olives, vermettes. A l'altre
costat hi ha la paret d'un jardí, coronada d'arcs
per una verda cabellera d'euca.

En aquest carrer el diés de sol, a l'hivern,
a la paret mires pavies amb ocells: canaris prou com
una himona, castellers amb el cap tanat de
sang. ~~vi una~~ ~~ocells~~ ~~mana~~ ~~de~~ ~~blaus~~. A l'hivern, el diés
de sol, els ocells emplenem de refilats i cantories el
carrer. A l'estiu, en canvi, que es puen jo ocella puen
ocells cantaven més, no els sento. I es puen a l'estiu el
seus cants es ofeguen uns altres terties: els estirant.

La llad ~~els~~ que parlen massa de la moral i en ven-
dre suplicants. En la Fan pensar en una certa mena
de dones que parlen sempre de l'honra i vivien de
prostituir-se.

La moral es el tapa ~~brut~~ ~~brut~~ dels hipòcrites.

He vist ~~hivern~~ un pat, l'he vist morir. Tal ve-
geon ha menjat alguna cosa que li ha fet mal.

Tal vegada alguna bona ànima del poble, at-
fuma sempre de les pures es creuen respectably per-
que van a ^{rosari} i no tenen ^{compte corrent} ~~honor~~, no portent en-
metzinar-me a mi; i l'ha ~~emmetzinar~~ emmetzi-
nat.

Veure sofria una bestia es una cosa més ne-
ugent, més emociónant, més solborra, p' molta ve-
gades, que veure sofria un d'aquells errors que es
~~superiors~~ ^{dinen} superiors perquè van al barber o a la mortista.
Jo estic segur que hauria vist amb una absolu-
ta indiferència el moment de determinar homes, i ex-
carri; assistir a l'aproximació d'aquesta pobre bestiola ven-
se poder intervenir-li per a fer-li un be, en causa
una aproximació terrible. La meua impotència este-
ve' un torment.

Jacqueline i la "bonne" han fet a ^{d'animals} ~~la pobra bestiola~~
tots els remeis carotans que li han passat pel magi.
Tot ha estat inútil. El gat s'avorrega per terra amb els
ulls desorbitats pel terror, ~~no~~ exterioritzant el seu sofria
amb uns miols ^{estrany} ~~estrany~~. Gairebé no pot caeminar, fairebé
les cames no s'aguanten i s'ha d'estintolar a les parets.
Se tan en tan el sacsegen espasmes terribles, i vomita.
Se tan en tan, ell pure es tan net, llepa el porquet
per a atenyar el foc de la seva flama febril. Se tan en
tan en mira ~~una~~ tament com si volgués dir-me:
- jo ja t'apraieixo el teu bon desig, però no hi ha res
a fer. Reip que et faig sofria. Però no m'ho no voldria
evitar - te aquest espectacle tan desaprovable, no
no pure, no pure. Has estat bé amb mi i jo sento repa-
rar-me de tu. Es veu, però, que ha arribat la ~~o~~ meua
hora. Et quedaries sense gat, ^{meu} ~~meu~~ aubane.

La matinala - jo l'hecia - ha mort.
Si Octave Mirbeau acceptava que hi ha un cel per al
gatos, jo be pure creure en un cel on van el gat: un cel
amb tentacles de ^{meu} ~~meu~~ fibres de xemenies per a
les cils nocturnes, un cel on el bon gat troben
plac de llet a cada cantonada.

Ho crec, en dir això, caure en pecat d'heresia. 21/8
Si hi ha un cel per a tots animals menyspreable us
menat home perque us i hi ha d'haver un per
a tots?

El patró ~~que es autèntic epígraf adreçat~~^{son} a l'home en moltes coses: no fan política, no s'expressen
diaris, no saben votar ni es fan votar, no tenen cèdula,
no estan malpagats per l'impent de la propietat,
no fabriquen avions ni passos aeris, s'encenen en
la vil·la de l'adulteri, no v^{en} ~~en~~ repantzen per a la guerra
i les seves preguntes les resolen individualment i cara
a cara, juren aquesta manera de la diplomàcia
que tan sol serveix per a convertir els problemes en
conflictes, poden prescindir del telèfon i del telègraf, i han
salvat del flagell de la paraula escrita, un estúpido,
niet, pantes, discretissim.

Si, si: S'eu haver - hi un cel per al pat. i si men
 - com ^{se'n} ^{ell} ^{aquest} ~~se'n~~ ~~aquest~~ possessio! - segurament,
 heu ~~se'n~~ ~~haver~~ a l'ora d'ara, hi heu tenir un thos.
 x

De la l'hivern, a les tres de la tarda ja no hi ha
tot al poble, ensoport en una vall en forma d'embut.
El poble es tot ^{un} ombra i tota el cel i les cims
de les ~~o~~ muntanyes que es vollen ~~tanar~~ ^{tanar} ~~en~~ ^{tanar}
~~les~~ ^{tenen} ~~per~~ una gran clapa de tot que les abraça i les
envolta en boxes.

Pet novembre comença a nevar. La neu se'n va,
torna, s'apropa al poble, se'n allunya. Hi ha una
cinna, però, en la puat la neu hi recta fins al mey
de may.

at mati, a prima hora del mati, et primer
raig she rot la verteu de color de rosa, s'ien color de
rosa de mallo de ballarina que fa pensar en Segas.
at cap-at-tart, quan ja et rot ex pte i v'excussus
les primeres entelles de la cima te una fivela i me

At volte hi ha un'Italia, que se vive des de fa
molti anys, e l'Italia seixista, hi moria de fam
i vingne a França.

Aquest italià, que es diu Giacomo, com el va-
valler de Seignalt, es un pobre cristià, una víctima abso-
lutament inencomparable. La seva família i la seva
biografia i història la dona.

Aquest italia es un exemple típic d'aquest virus
que es en certa mena el homes el patriotisme. Pa-
triotisme xovi, infecte, estupid, inintel·ligent, que ^{es que es l'any} ~~es que es l'any~~
la ~~deparis~~ ^{deparis} del patriotisme.

Agnès Italia, que ha patit d'exiliar-se d'Italia per
 a poder viure, tanta les excel·lències del règim mun-
 icipal; la creença de Mibres a la plaça pública, la dismi-
 nució de lectures en un 50%, l'assassinat de Matteotti,
 la guerra infame d'Etiòpia, l'intervenció salvatge
 a Espanya - on el aviador del Duce s'han per cobert pu-
 re sempre d'ignorància i on el nom d'Italia es ma-
 leït per tantes males - i a tot això s'ataca a la petita Atlàntida.

perquè al meu país es moria de fam, li semblen ges-
tes heroiques i magnífiques. I se'n enorgulleix exten-
sament com si una part de la glòria d'aquestes gestes
li pervingués a ell. Que hi volem fer! Tot-hom s'en-
orgulleix del seu pot, i aquest creu i s'enorgulleix de
les betotades que, en nom de l'ordre i de l'autoritat,
comet Benet Mussolini, ex socialista abans i avui bot-
xell, ex una cosa perfectament típica. Com l'italian-
ia ex Mussolini, l'oli de rosina, la brutalitat, el
crim. Miquel Àngel, el Dante, el Tiziano, Leonardo
de Vinci, el Petrarca, no compten.

Se tan en tan s'oeix un tambor repicat amb
una furia veritablement bèl·lica. Malgrat la

^{turbulencia}
turbulencia i l'incertesa del l'efec (1), et tambor
repicar tan furiosament no anuncia pas la guerra.
Es, simplement, el pregoner. I el pregoner ^{no} a-
nuncia tan sol, en totes de la tragedia irreparable: l'esti-
dia, fruit de la politica de claudicacions: l'augment
del carbó, de l'oli, de la carn.

El pregoner es un home menut, gras, pàl·lid i rosi-
de tan gras, vermell. El greix no el deixa a l'abellac
a la mina ni al camp - es el seu pastró per
te ^{ura} de l'hort - i per a aquest motiu ha acceptat
el carrer de pregoner.

Les dones, en veure-lo, ixen a portar: finestres, cua-
drats i repic, el pregoner, amb una certa cantarella
característica, fa el pregoner. Altament, com parla en
"patris" moltes dones no s'arrabentaren del que diu.

Quan fa hi i no té feina, el pregoner se'n va
al bosc del entorn, sempre acompanyat del seu
bat. Quan està cansat s'assenta al peu d'un arbre, es-
posa el timbal entre les cames, i inicia un repic
jois i terrible.

El seu treball fuger i efèmer.

Un plan, les nits d'hivern, quan a la casa
i al port tot es silencis, deixen de l'heix per a di-
rapar un xic robre i que acabo de l'heix. Llavors
apaga el foc i a la cambra no hi ha altra cla-
raretat i al sortir s'arren les ombres talment com en
un aïgnat. El fum de la pipa, contemplat a tra-
vés del foc, sembla stauat. La finestra, es veu de la
puat son platat de ped, es tota clara de nit. Les petites
uniques d'una espurna de foc en un mirall, en el
barnís d'un moble, en un metall, en una roca.

(1) Amb en ^{comença a} ~~existència~~ aquestes notes a primers d'octubre
de 1938 (Nota de l'autor)

caput, de caput a. tota l'armilla, et pectus, et
la cintura va cenyida per una faixa morada. ver-
metta dintre la puat guarden el linex. alpinj tuen
capet, pero son es menys. Els mes ^{profund} la brina,
menyen basto, un basto mes o menys nistee. Per drec
que també usen la capa i el escot, tuen grans mo-
cadors blaus, vermells, verds. ~~La~~ que es cobreixen
praiçament la testa, tota el qual s'escapen uns flos
de cabells grins o rossos. Els ulls d'apuerta fent, homes i
dones, tenen, en el rostre cobrat, una mirada clara,
limpiola, un xic fugissera i severificada. Tota apres-
ta per a un home un "patris" molt difícil d'entendre
part de la meua vista.

car a mi eue plan naxijar ne la fira i contempore,
talment com un possible ~~comparador~~, ~~percepçion per un fura~~
si ~~porta~~ ~~porta~~ així fa que els venedors me'n diposin les
característiques i me'n cantin les exet-tenies. Es
pots al cotar de l'espleia. Les vaques, cows, caballs
i rucs, shawant et Casino.

Les Gallines blanches, noires - que tanta impor-
tancia prenen en la buixeria mesclada - roses,
amb l'ull que té un rebreille roig com una barretina, escapi-
ques, amb un ~~o~~ ^o ~~o~~ ^o posat ^{i empinat} ~~la~~ ^{a causa} ~~del~~ ^{del} ~~iat~~ ^{del} ~~a~~ ^{del} ~~canta~~ ^{del}
mante ^{riatge} incommensurable i de l'enyor que senten del corral on
han posat les altres gallines terrefiant.
Galls amb una

Galls amb una cresta erecta i vermella com una flama,
 amb un rostrat super i mal humorat, amb uns ulls
 rovents i procs com dos grans de blat encens, passejant triu-
 tament malgrat presentir et ven des d' - un bel mo-
rit tutta una vita honora - o be amb una pota encor-
 pita i aguantant - se repullosament amb l'^{altre} ~~altre~~. Galls
 que a mi em fan pensar més en les histories naturals
 de Jules Renard que no pas en el Chantecler d'Edmond
 Rostand.

Les vapors, de testa poterosa, que es auter cosa. 223
maven ~~les~~ de roses, un claper de negre, de ros, i, Hija.
des a un arbre, remenen ribunicament - ritme de pendre
la cina. Tenen una gran mirada solca, humida,
designada en la qual ha es estat crestallitza la Huma dau-
rada del mate. L'atras De la boca es penja un fil de
bala i de tan en tan flamen ~~la~~ un bel doler.
algunes van acompanyades del seu vedell, que, porres,
s'extingiren en el flanc maternal. Recordo que un pin-
ta amic meu deia que hi ha més tendresa en una
vaca que no pas en una dona.

El pors son d'un rosat lent, manta vegada tacat de
negre i estan en una mena de ~~parcs~~ ^{garies} sense l'aire entre
Crislen, xislen, es barallen, es rebolquen, com certi polities en
la besticia.

El ases tenen un pet blanc, el ventre blanc - seu es-
ser per on envetleixen els ases - uns orelles llargues, erectes,
vibratils, uns ulls de mirada humil, que sempre ten la
garrotada. inuoltes

El caballs tenen una noblesa i una et legancia que
rarament té l'home.

Hi al poble no abunden els dies de sol. Generalment el
cel es gris i plou sovint. La pluja es el que dona ~~condici~~
aperta humida i tendra verda al paisatge. A mi, que
soi cada dia mes - sotrament - un home insomiable per es-
tencia i potencia, em plauen els dies priors en els quals
hom es veu obligat a reclore's a casa. A casa es un cert
millo. No veig pent, tanco la porta a qui vull. ^{tenen}
l'ara. Comprere que la pent, la majoria de la pent, no ten-
ren una gran simpatia envers els dies priors. La majo-
ria de la pent es amipa d'eixir al carrer, de xafar-sejar
amb el ~~conduir~~ ^{conduir}, d'exhibir-se, de perdre el temps en visites
estupidas. Jo no sento aquesta necessitat i mai no estic
tant be com quan estic sol amb el meu gos i el meu
llibre. I un dia bellament gris - amb pluja o amb neu -
es el dia ideal per a una bella lectura.

El riu
simfonia en quatre temps
allegro ma non troppo

✓ 26

(l'herba es com ^{un} tapis verd, i un verd més
fosc que el dels grans arbres, tremolant de vent
i cantant d'ocells: pastorets, castellers, verdins, pinsans.
El tapis es ple florit de flors humils dament les quals
volem amb un vot tremat: ^{humils} - flors amb ales - pa-
rellons grocs, blancs, blaus, vermells. Set xin veix en
jocs i creixent ^{i aprofitant d'alguna} que ~~ex~~ hi ha un perfume espès de ter-
ra mullada, de molla, de fulles seques que es porten
en en el fang. Un bon escenari per a l'amor set ratió
que canta Remy de Gourmont. Malauradament, ja
no resten niertes al bosc. Ser ha fragitat la civilització:
l'auto amb la seva infecta puïra de gasolina, el camp
de la família burgesa que manté el bosc més
bell amb les deixalles dels berenars...

L'estiu té una ampla i càlida afluència epitalàmica

(ex mit de Thuma, puen el ^{pohez penyes} ~~infantes~~ ^{certinejant}
 on al Casino, apest ~~haa~~ aquest ~~escuari~~ ^{escuari} ~~ben~~ ^{ben} ~~exer~~
 més bell que durant el dia. Jo me l'imagino com
 en la fantasia shakespeariana o com en els contes de fa-
 bles de l'infantesa: oberon, titaino, les elfes, els gnoms,
 les ~~gnomes~~ ^{gnomes}, et tottingot, la Thuma teixint telaranges d'argent en
 Y, en thos de la musica de ^{Mendelssohn} ~~Mendelssohn~~, una melodia
 de Robert Schumann
 l'estiu té una ^{calida} ~~ampla~~ ^{avanzada} ~~avanzada~~ epitalàmica.

Aspasia
pendula

La Fardor arriba vestida amb un ^{simple} mantell blau
rat de princesa i acompanyada d'una dama i amb una corona
de roses ^{encara} d'or i d'argent al front nat-hi, talment
com en una pintura de Sante Gabriel Rossetti. ^{Per} ~~Per~~
ne fou.

Tota la terra ex calida se tot i pràvida se puit.
Tota la terra fa una aspra, una calenta, una

espessa oïda de ri. Baucus es un adolescent ^{nu} 227
coronat de pàmpos revellats de sol que xim en el ce-
lles rubrins i en les vinyes que es veremadors deju-
stien cantant. Van i venen, tota el sol i la lluna, les
portadores envoltats dels raïms que estimoava omnar al Khay-
gasse; les mans daleroses van d'un cep a l'altre. Fi-
nida la feina les series i es joves dancien i es beuen ^{en}
tota la celestingia clara llunar. Muna deus espasme
sensual estremeix la terra. Els beus tenen cremon ^{estosa} de tota
- l'última febre de l'estiu que no es ven mort encara -
i perfum de mort.

La Tardor arriba amb un ~~exemplar~~ mantell d'aurat
de princesa maeterlinckiana i amb una corona de
roses de ramp d'ament et front pàl·lid, talment com en
una pintura de Dante Gabriel Rossetti o Burne Jones.

El vent ximla entre les branques dels arbres i n'arreu-
ca les fulles properes i les llança al riu. La decoració
ti coloracions magnífiques, meravelloses, apoteosiques: les
algues són vermelltes, d'un vermell de porpra; els cirerers
salvatges es cobreixen d'una capa tremolosa de fulles pro-
pres; ~~els~~ els ~~en~~ esbarzers són com una flama rosada.

Tan sol es xipren - dos que n'hi a l'entrada d'una
casa blanca - i les falgueres separen amb el seu bell vertor
verd. La nen, però, cremaria les falgueres i tan ^(HS) el xipren
decarian d'ament la blancor de la casa, les seves flames
de verdes, immobils i preses davant la cabellera roja d'un en-
capiç que el vent serpentina. A la cançó del vent
i unix la cançó de l'aigua. Les xemeneies fumen i a-

llexen aquest fum fa penjar en com l'estiu es
mort i en com la llar esdevé novament amable per a les
humanes criatures: un bon foc de troncs d'alguna, la
bona olor del pa tendre i calent que emplena la casa,
la taula parasta i les viandes fumjant, el ri novell
que escafa la ramp. La lluna, en això, s'emmira llaen
les aigües del riu i esdevé més pàl·lida. Portes i finestres
són tancades i la nit es tota amb els lladrens de porro no-
mastes. Els ocells, en grans vols, enfilen vers les
terres càlides.

La Tardor arriba amb un mantell d'aurat de prin-

229

La retlla ha obert novament la terra dels camps
i, dintre els solis, rota la neu, et pra perminia. Tre
En les tardes clares hi ha unes fogueres que deien en
l'aire puer una olor de ^{fulles} Henrya cremades.

La neu posa xanques blanques als arbres despullats
i a la vora del riu hi ha meravellós vestits d'ei-
fina glaciada. La neu es silenciosa i cau com una ca-
pa damunt el camp, damunt les muntanyes,
damunt les tendes per ^a deixar silenciosament els dies
de flors, que tenen un ingenu perfume de Hesperis.

L'hivern s'hi un magnífic capell de glas, un alt
coll d'armini; i, damunt la boca marxida, es posa, de-
mantant silenci, un dit de la mà pal·lida.

VII

~~Un vell dependent de farma~~

El farmacutic palau

al hi ha

~~El~~ El poble de Puig farmaier: una a la carretera
i una altra en un carrer que va de la plaça de l'exple-
ria a la de l'ajuntament. En aquesta, el més impor-
tant, el més característic, és el dependent. La farma-
cia pra perfectament vulgar - es presta amb els pots
més o menys antics, els armaris plens d'específics, els
productes i productes de perfumeria, la balança, el tan-
tell amb tot el catàleg per a les fórmules, la pulsera de
cairons, de iode, d'eter, ^{d'arsenitida} - sense el dependent.

El dependent, a primera vista, és un home com qualse-
vol altre, un home sense cap importància, sense res d'ex-
traordinari. És sin Pepin Renoir i ha parlat ja de bon tros
la cinquantena. Ell no confessa a ningú que és di-
gnu Pepin, car li sembla un nom absurd, ridícul, in-
voluntari. Ell voldria dir-se un nom més seriós, més no-
ble: Colomant, Gerard, Sabatant. El nom de Pepin
ra fíctic. De tara fíctic el senyor Renoir no en
té cap i es, com tant altres, un home normal.

bes li ~~l'au~~ ^{l'au} pareté por. A monsieur Renvir un ~~l'au~~ ^{l'au}
lecteur com aubien li sembla un animal.

A l'artiste, finista la seina i finit al topas, mon-
sieur Renvir es reuta i es perfuma be, es verteu tat-
ment com per a una cerimonia importantissima, i
se'n va al cinema o al bath, feneatament al bath.
Car monsieur Renvir, com tots es homes por intel-
ligents, es un gran ballador. Els balladors estan divi-
dits en dues ^{categories} ~~clases~~: els que ballen per ballar, pel goig
de veure amb es pens et ridice d'una melodia, i els
que ballen per a tenir una via brica al braco. A
monsieur Renvir pertany a aquesta repena categoria.
Les noies boniques, però, prefereixen el jove, i el pobre ren-
virent de la farmacia mai no balla amb les que ell
~~voldria~~ voldria.

Monsieur Renvir es el que potriem anomenar un
libric platonic o be, emprant un lexic mes addicent
a les teories de la psicoanalisi, un erotoman patien-
tial. El seu heroi preferit no es ni el rari, ni l'artista ni el mi-
litare. Les ciencies, la gloria, la guerra, li semblen beneiteries
o poc menys. El seu heroi preferit es Don Juan: un Don
Juan de "Panama" o de la Costa Blava, li es indiferent.
Ell voldria intrigar les dones, les-les sofia, enamorar-
les. I les dones, com Renvir es vell i pobre, no en fan en-
cant o el menyspreen o les rimen d'ell. x Mth!

Heus aci com monsieur Pepin Renvir, filenciat en far-
macia, ha esdevingut el pitjor que pot esdevenir un
home: un tipus comic, pintoresc. Ell n'heu es ment, pe-
ro no pot corregir-se i creu que el millor mitja de comen-
çar a ballar es tancar els ulls, ignorar-los. I repueix fent
ben a la farmacia en cerca d'un especific o un flascio
de perfum. Mena d'elles un dia, ha tingut ^{per} - ja es
se innocent per a tenir por del pobre homencic - i tenent
un atac purament imaginari, s'ha bufetajat. Monsieur
Renvir, en rebre la bufetada, ha fet un porat tan
Martinis ~~per~~ - estava pal-
lid, trebalhat, es ~~l'au~~ ^{l'au} co-
bia la falta amb la via, mamorosa amb ven de rube-
re.

Monsieur Renou es reaccionari i gran admirador de l'aristocràcia de la ramp, ~~seu~~ afueta ra-
na pue es però i que esta sia es més arruïnada,
més humiliada per les seues infimes aristocrà-
cies pue tota la nostra època baixament material-
lista. La de l'intel·ligència i la del timor. La de la
viciosa es grostera i inelegant. Un Sandy Lemocrata
al ~~pobre~~ ^{at} dependent de farmacia li hauria
semblat una incongruència, una heresia. El San-
dy, el Don Juan, ha d'esser catòlic, defensor del
tron i de l'altar, aristocrata de naixement. Així

~~Feia molta gracia veure com aquell homenet~~
~~fleg, feble, pobre, admirava l'aristocràcia tan~~
~~perque li semblava més estètica.~~
ho han establert Chateaubriand i Barbey d'Aurevilly.

~~Feia molta gracia veure com aquell homenet~~
~~fleg, feble, pobre, admirava l'aristocràcia tan~~
~~perque li semblava més estètica.~~

de ciutats de Colpuery - no hem fixat que molts infants
durant els seus primers mesos de vida, fan cara de veure
i molts vells tenen un rostre menut i arrugat com el
de les ciutats de Colpuery? -

vanitat i a deshonra: No Intervenció. ¹⁸⁹⁴ Però han no milita en cap partit polític - es una persona massa pura, massa honest, ~~per~~ massa intel·ligent per a conviure en la latrina política amb els personatges de l'engany i els afers tèrbols - però, home sensible extremadament sensible als esdeveniments de la reva i indiferència ni en un sol instant considerava l'interès més vergonyós de l'home. Amban esta descontentat del seu govern francès, creador de la deshonra, de la tioria, de la inhumana política de No Intervenció i esta agutíssim del seu poble que ha sabut comportar tan dignament el seu deure: ajudar el repúblicà i Chamberlain pactaven a Múnic amb Hitler i Europa. Amban no fa massa cabal de les etiques polítiques: Comunista, socialista, republicà. Ha pogut observar, però, que en totes les èpoques i en totes les latituds, els homes veritablement dignes, veritables dictadors, ^{per natura} ^{cal entès de} sempre ^{per la llibertat} que cobren per a defensar la ^{llibertat} i justificar el que no pot defensar-se ni justificar-se.

per sempre. Quan hi ha soldats que lluiten en
guerra, quan hi ha ambaixades que representen la
República, quan el títol de cap d'Estat pot servir
per a fer respectar els malsurats que han hagut
d'abandonar la patria, hem no dimintem. El presi-
dent de la República espanyola ha parlat, en un
del seus discursos ^{del regast i darrer - pronunciats} presidencials ^{et 19 de febrer de 1939 -} que és una "questió de honra" i de com no
hi ha altra flangua com l'espanyola per a sonar tan
ta força a aquestes paraules. Totes hi és precisament
per una "questió de honra" que el president de la Republi-
ca espanyola no podia dimintir. Masaryck, com a ex-
servit tan vol per a una cosa: per a que aquest temps
mai més no pugui tornar a omprar un ~~carregament~~
tanc de responsabilitat. Els pobles espanyols estan tan
causat, tan desenganyats dels ~~polítics~~ ^{polítics} d'ofí-
ci que el senyor Manuel Azana, pel fet d'esser un
"home nou" es li sembla combatre de totes les perfec-
cions i totes les virtuts. El senyor Azana, però, més apa-
nat ^{rat} que altra cosa, palesa ben aviat la seva incompeten-
cia, la seva manca absoluta d'energia. El senyor A-
zana escriptor és un escriptor fred i l'escassa persona-
litat; polític, és un home frustrat. Com escriptor hom
l'oblidaria d'una manera absoluta i total; com polític,
la història l'acutaria amb raó de no haver sabut evitar
el que, amb menys superbia, ~~menys~~ ^{menys} dimintim, i més
bona voluntat i energia, hauria pogut evitar-se: la trape-
dia de la guerra espanyola que alguns qualifiquen de
civil sabent que ha estat incivil per essència i potència.
La vida, tament com en el pignot de ^{Cervantes} ~~Cervantes~~
fuga amb el dertí de les humanes ^{criatures} ~~criatures~~
burocrata obscur i anònim, d'un bon senyor que va
cada dia puntualment a l'oficina i a la penya sob
d'un cafè mantinent, que ha exercit un parell de llibres
que han patat sense pena ni gloria, en fa un home
fúnebre per Espanya, un home de recordança poc simpàtica.

(1) Depuis, le Théâtre et son Histoire la veillee a Pau
ville, que se est publié en français, que ratifier et que
sempre le cepi d' après sempre Mmanuel Ryano. ten se
ce (H. de l'a)

277
 A aquest pobre titella de Franco, que volen veure que, en
 realitat, és el tirany dels dos dictadors enemics de "la corrup-
 ció democràtica", Hitler i Mussolini, que, gràcies a la polí-
 tica de no intervenció, han guanyat una nova frontera a Fran-
 cisca. Tot sigui en nom de l'home, la República, l'Auto-
 ritat, i la Finança Internacional.
 Anton Antonovitch

Anton Antonovitch, el rus blanc, l'epicament, v'hauria
d'alegrar-se de la desfeta dels soldats espanyols, puix, segons
cren ell, tots un "coigs", tots un comunista, com els que el bra-
pitaven de la seva Santa Rússia. No se'n alegra, però, car sap
que un dia podria malaurats com ell. Els que s'oposaven
mai no v'alegren dels sofiments aïe.
El l'innocentia d'Avary

El farmacutic de ^{Lavary} ~~la cabecera~~ (XX, III!)
alguns altres, han reaccionat de manera ben diferent:
han visitat els ferits, els han acompanyat parantur de consol
i d'encoratjament, el han donat roba, diners. El Hiebreu
els envia diàriament cent francs de tabac i el diari
i revistes i Hiebreu que li demanen.
- pobres! i tan

- Pobres! Tan una llàstima! - ha dit el libretter a l'aucau.

- Perquè no va a veure'ls?

- Perquè ~~hauria~~ un bon

— Perquè ~~hauria~~ un fent no va a veure'ls?
perquè hom no va "a veure" els fent com va a la col·lecció ^{galeria} ~~galeria~~
si ells volen veure'm a mi.
Ho anà a veure'ls.

Ho una a venire l'g. Li sembrava cruel, immoral, presen-
tar-se davanti un ^{pobre} malar per a fer-li venire pue, men-
tre ell ho ha donat i ho ha perdut tot, al mon es-
cara pue sen renyors pue tener salut, diners, una llar,
una familia. ~~Quasi~~, però, ambien ~~terro~~ ~~essent~~ ~~de~~ ~~maltes~~
[Ho hi una fins pue crepue pue podia aver-ho util-
[Un dia davant ~~d'ell~~ ~~un~~ ~~ex~~ ~~policia~~, tipus absolutament menys-
preable i antipatic, parlava del l'it

Un dia Savant (dell) que cregué que podia haver-hi utilitat i antipatie, parlava dels ferits espanyols i deia: - Els morts comede això! Perdre la guerra al seu país i venir ari per a que la França els guardessi i els ^{pa-}gués la taula. Son una colla de gossos, una colla de

Rux

Jean Paul, el doctor, els plaus, però sense de
terioritzar - ho passa car te por de comprometre.
Ell es lliure pensador, però ha d'estar bé amb
tot-hom.

El capella, ripost, rever, no els plaus. (ren pue
d' mureixen el que es passa. Tren pue el pue^{els}
passa es un castig del cel. Ell, tan vol, ni confessen
i embeguen, ni aljuren de tot es seus errors, aquests
pot ajustar-los a morir cristianament.

cowards, i valdria mäs fue es moris sin

Alban, que ex revoltava sempre contra a in-
justiça e a estupidesa, respondeu com um novo,
pequeno insulto.

- Jo us no puc dir que vos heu un fol, car el follet segurament s'oposaria de la comparació. Però us puc dir, segons de us equivocar-me, que l'ex-polícia, acostumat a ^{ser} ~~obedi~~ ^{un comand} ~~obedi~~ ^{obedi}ti que us es-
perava aquell atac, volgué adoptar una actitud sig-
na.

- Les adresses, voyez, que l'on a bon
- Les bons francs.

Les bons françois comme vous les honorent la France fran.

- to no us come.

- Els clars. Jo no em tracta amb polítics ni parru-
clars. Vos heu un ex polític i jo heu el parrucl-
tres nomenen un rector. I aquests pobres soldats es-
panyols que hi ha a l'hospital, heu molt més digni-
nes que vos que han defensat ^{la independència} amb les armes a la
ma. Els homes dignes respecten sempre el soldat,
sobretot quan un veu. Tan ^{els} ~~els~~ victors com vos els
insulten.

El que assistien a l'escena no s'atreveien a
 intervenir ^(sentien molt sentien envers) car l'ex-politica una profunda anti-
 patia, motivada per la seva ^(passada) actuació arbitraria i
 grossera, i perque sabien que amban era ric - vençut.
 a un ric hom li pot permetre moltes coses, a tot hom
 la se defensa els republicans espanyols - i perque veien
 que tenia mal ^(l'ex-politica, tind, v. l'ent) sentit.

-fa ho veïda, sempre!... Ha te' pas a pue ve' tot aïpò -
la meua actitut no pot pas haver estat m'is correa

Quedan, pues ^{por} ~~por~~ primera vez en la vida

sentia panes se bufetejar un home, digué 299
per a acabar:

- En plan, ja no cal dir-ho, ^{haver-los} ~~haver-los~~ humilitat
publicament. ~~un tipus com~~ ^{Tantes} ~~Tantes~~ ^{Tantes} ~~Tantes~~ vegades
deben haver insultat o se tractat grogterament per
més honrada i dignitat ^{guany} i si em feu un rebu de la
humilitat, ~~no~~ ^{no} abonaré el que sigui. Per atres me-
tes més vergonyosos deben haver rebut diners per an-
ren política, moniesse ~~Marcel~~ ^{Tarras}

Què an se'n anà a l'hospital i Semana
si podia veure la superiora. La superiora, una
dona d'uns vintanta anys, alta, de rostre ^{molt expressiu} ~~molt expressiu~~
~~pot~~ i potat rever, el rebé correctament. Què an
l'explorà: havia que hi havia una rotla espasmodica
hospitalitzat i volia saber, si era possible, en quins
condicions estaven, ~~un~~ ^{un} ~~crem~~ ^{crem} ates, per pagar la
seua estada. La superiora li donà totes les dades ex-
plicatives: suposava que devia pagar l'estat, ~~malgrat~~ ^{malgrat}
que ella no podia atorgar-li cap l'establiment
tenia una Junta administrativa; el atencien el cur-
~~la~~ ^{la} ~~per~~ ^{per} problem i sabien...

Què an, ~~trouien~~ ^{trouien}, infirmia:

- A vos, però, aquests hostes no us deuen fer ^{gaire} ~~gaire~~
gràcia.

La superiora confessa, francament:

- Ho, no me'n fan gaire. Han fet molt mal a la
nossa religió.

- Qui sap si no han estat els atres els que han fet
un mal veritable a la religió.

La monja l'ha esguardat estranyada.

- Com els atres? Els nacionalistes? - pregunta.

- Si, senyors.

- Però si els nacionalistes han anat a la guerra
per a defensar la religió i tenien tota la
beneficència de tot l'alt clergat espanyol.

molt negres i olivats, que, en creure's que anava
va per bé, ho celebrava ^{cantant} ~~cantant~~ a mitja veu una
cançó de ritme molt lent, omeus d'així i se per-
metia que feien espavitar les munges, i cantant
cantant se li acabava la vida; ^{d'}un f'atlec que, com
oració final, murmurava: "Quin poig dona potes mo-
ria en una cambra tan neta i en un lit tan
còmod!"

Amban, d'una manera ostensible, orgullosa
- l'orgull se concebia un servei i se feia intip-
uar ^{la paraula "el creient"} ~~els creients~~ ^{als pobres passapassos} ~~els pobres~~, - assistia a tot el en-
terament.

La gent enteramentada comentava:
- Sembla mentida que un rector tan ric faci a-
questes coses.

Amban, però, estava decidit a desesperar la
gent enteramentada del poble. I ell, que mai no ha-
via acceptat les invitacions del batlle, ell, que no re-
fusava ni el capellà ni el cap del poble, quan trobava algun dels soldats espanyols que,
convalescent, eixia a prendre un xic el sol, a entre-
revirar, el salutava llevant-se el capell, fi-
nament parlava amb un gran afecte, amb una gran ^{defe-}se-
rencia. I, quan algú podia escoltar-lo, seia
coses com aquestes:

- Ja em sento honorat de poder parlar amb
un home com vos.

El que escoltava fugia escandalitzat i
corregides: augmentant, ^{el noble} ~~el noble~~ les para-
les d'Amban. Un dia l'estanyer, tími-
dament, li preguntà:

- M'han dit, rector d'Amban... Ho en fan

per massa celat, però, car la gent ja sabem com
M. han dit que preferim l'amistat d'un
d'aquests espanyols a la del nostre President
de la República?

- Mai no he dit a ningú cosa semblant - res-
pongué. En veure, però, que l'estampura suppi-
rava tranquil, ^{afegí} - altrament, no tindria
res d'extraany que ho hagués dit, car car, en efec-
te, em sembla molt més interessant parlar
vol d'aquests soldats que no pas el President
de la República.

L'estampura restava emparatut rere el taulell, ma-
nipulant una capsa de humins i un paper de
pauletes.

L'alcabde ha ^{x x x} trobat amban al carrer. I l'
ha deturat, malgrat que, sense saber perquè, par-
lar amb ell li produïx una certa molestia.

- M. han dit que heu fet tres lladres al poble espa-
nyol a cambres de pures preferència i que esteu dis-
ponat a pagar totes les seves despeses?

- Sí, senyor.

- Tal vegada en coneixeu algun? Tal vegada
heu amic d'algun d'ells?

- Ting ara no tinc cap raó res de la seva existència.

- I bones...?

- Perquè és ajudo? Perquè ve un home estrany
que i em plan saber per, passant així el meu diari,
somo un gran disgust a tots els beneïts del poble
l'alcabde no ha volgut saber res més.

x x x

~~Aquests~~ aquests soldats espanyols, creu, a la vi-
da civil, patetes, enginyers, pintors decorats, quiniers,
petits comerciants. Tots ells que serien molt útils
inutil: sense capera coïns, maners. El que han tin-
gut una ferida al cap on es més solitari car els

questen les mans. El mésafortat és un pobre ^{l'alt}
mimo sense mans: et rest, passant et rest amb ~~una~~
una fins al genoll, les hi placa. Com no pot valdre,
s'hi han de vertir, hi han de donar et menjar
les hi han de posar les cigarretes a la boca, les hi
han d'enventar. És una pena espantosa. Amban pensa
que, en tot s'haber-ho puarit, hauria estat més
humana matar-lo. Es casat i la seva esposa, a tot
hora, es prostitueix amb uns i amb altres.

Amban, a mesura que et metge els dona el d'alta,
es va ~~introduint~~ ^{introduint} cerca un treball ^{per} que pugui fer amb
certa facilitat, un treball puatent ^{per} que encara que no hi
pugui, et ven, es permeti menjar i dormir sota tendal. El
dona abans de marxar els la dona, per la superiora,
~~una~~ ^{una} ~~plana~~ ^{plana} ~~per~~ ^{per} al viatge i les despeses del primer
dia.

- Però perquè no ho volen que sapiguem que venen
qui es ajunta?

- Perquè jo no ho faig perquè ho sapiguem, jo voldria
que no ho sabessin ni ells.

x x x

~~El~~ Amban parla amb el fexit espanyol, J. Sabatany,
retor. el excorta parlar. ~~En les seves paraules~~ ^{En les seves paraules} ~~hi ha un~~
un amarg accent dolor, però no hi ha feblesa. Un català
de l'impada, que ~~ha~~ ^{ha} ~~malgrat~~ ^{malgrat} els ven veix autà autà,
ha fet voluntari tota la guerra, fins:

- Ah, que no v'ho pensin pas que ens han venut, que
no v'ho pensin pas que tot s'ha acabat. És ara que co-
mença la feina per ells, car davant be ho saben per
que el nostre poble no sap viure esclau.

- Fexit i tot, si un dia ens dixer: "Agra, m'ingressa
a tornar-hi", encara podrem servir d'algun cos, -
dix un altre.

J. un altre.

- El nostre poble no vol esser manat per forasters. I encara
que creguin haver-ho rotunat, et pot de la revolta contra
tota les censures.

- Ja hi tornarem a la nostra terra - la un altre -

J'aurai et cap ben att.

245

- Amb et cap mès att que els britòls que ens han trait i ens han abandonat.

Un, mès prudent, prega:

- Ho iquis Semagor, no iquis Semagor. Pensa com hem estat ators en aquest hospital. Pensa que això be' ho deuen pagar es nòstres.

- Que n'és de bona fe! Els nostres! Els nostres ens iques ren i a Paris es desfiguren a fer ~~vista de~~ ~~la~~ festa per cafès i cabarets. Tan pl' ens volien feran ens com a Ling tu, que fem Semagorie.

- Deixen-ho ~~correr~~ correr això, que no te importancia. La un mingué de prans n'ha lebrats - El que te importan- cia es poder tornar a la nostra terra, veure les nostres muntanyes, ~~l'esperar~~ sentir parlar i cantar en la nostra llengua, sentir que no som una rosa, trobar aquell cative d'amor ^{tan pl'} que ~~no~~ podem trobar entre les parets; tota el cel blau de casa nostra.

Els robots caten. Tenen la mirada perduda, l'hu- mania. No veuen res del que el solta hi ha al seu en- torn. Veuen un carrer, una casa, un ^{nostre extimat} ~~nostre~~ ~~seu~~ ~~seu~~ i tremolosa de cançons plena de resplandor de pl'

IX

Des Retorn a la civilització

Nadal s'aferra ~~indolent~~ ~~indolent~~ ~~indolent~~ indiferent, can- mant amb pens de reflect, cobert amb l'ample apa- me vista dels nostres ~~desordres~~ de Dickens i d'Ande- sen. Un Nadal sota les ales sinistres de Rob Beloma, cae li ho interveció a Espanya i la claudicació a Munich no han evitat la guerra.

La vista al poble n'ha ~~les~~ ~~extingit~~ ~~desagra-~~ dable com mai. Amb la guerra s'accentuen totes les males passions, totes les baixes apèsties. Mentre dura la guerra no hi haurà raïson, no hi

molt més important i sí que se considera 247
que un perfecte.

"Black" atgeix en un poble, esparsa molt viciós al
seu amo - en el seu mlt de color de tabac ^(minutuosos) i ~~la~~ ^{miniaturitzats}
~~tuixen~~ les flames de la flax - i esgota amb una gran aten-
ció el que s'hi fa. Quan el que s'hi fa sembla que ha
d'esser interessant, remena la cina en renyat d'apola-
ció.

Quin, lentament, distretament, parla:

- Heu volgut fer un assaig i ens ha sortit mala-
ment... Les ptes de ciutat i ens hem enganyat d'
una manera estúpida creient que podíem viure en
una petita vila, creient que la petita vila era mi-
lla. Veiem la petita vila a través de lectures, embelli-
da i magnificada per la literatura - els millors novel-
listes ~~rurals~~ ^{rurals} on el que mai no han vist ~~el~~ ^{el} la
naturalesa... - amb unes belles colorines de crom. En an-
gust sentit Rousseau i Bernardi de Saint Pierre ens
han fet un Hartman's servei... La convivència amb uns
~~salvats~~ ^{salvats} salvats que des que coneixen el modernisme i la
poligàmia tal repasta ~~mentals~~ ^{mentals} sigui apratoja. La convi-
vència amb aquests salvats que s'hi veuen al límit
pauen contribució i no van a ni a ni a ni a ni a ni a
que això fa menor, es absolutament ~~tray~~ ^{tray} intolerable...

"Black", molt convenient, remena la cina)
a uns a uns, nosaltres, la part de ciutat, creient, fuen-
sentim una imperiosa necessitat de repòs, que tan els bons
podem trobar la solitud en un poblet de la muntanya, en
una masia. Això és una de les equivocacions més ~~laxa~~ ^{laxa}
~~barroca~~ ^{barroca} Cap conspirador, cap criminal, i'amaça en un
poble. En una gran ciutat - Londres, París, Berlín, Bar-
celona és molt més fàcil isoler-se que no pas en un poblet. En
un poblet, on la vida és més quieta, més monòtona, més es-
tatica que en una gran ciutat, la solitud és ~~impossible~~ ^{impossible}
impossible. L'arribada d'un foraster solista dona lloc
a totes les ~~seus~~ ^{seus} suposicions, a totes les encreuades, a totes

Quetta
Kathmandu i una ^{complet} ~~completa~~ istita del tempo 175
Rip.

Per a la visita s'havia vestit amb la millor roba
que tenia, s'havia afeitat, s'havia perfumat. El
pare el rebé amb una gravetat protesca, li feu ser-
vir cafè i una copeta d'un licor prou pue tenia per
de medicina. L'escena era d'un començament agra i om-
brin.

Anton autovivité, humilment, molt emocionat, <sup>ex-
st.</sup>
poda les seves pretensions. El pare el deixava parlar.
De sobte, brutalement, l'interrompé:

- Vos dicte pue us volem casar amb la meua uia,
fo, però, tot un pare com cal i no pue donar-la al
primer pue es presenta. Horatges com rics i ella es fi-
lla única. Compreneu?

L'enamorat, que no saria pue dir, s'hi va agra,
i la cosa vagua:

- Si es clar...

- Amb pue compteu vos per a casar-vos amb la
meua filla?

Anton autovivité inspirà en ven molt baixa:
- fo? fo l'estimo. - I comprenia que allò no era
un gran argument per a convencer aquell ho-
me gras, vermell, apoplectic, en l'esperant del
qual hi havia puetem de repetir l'antipatie
que l'intimidava.

El pare, que ja no podia fingir més, esclafà
a riure brutalement i l'acomiaada, aguantant
se el ventre insolent sacsejat per la rialla.

- Auen, auen i pue ben vos et torni!

En sortir de la cortina - pue, pel fet d'habitar
hi l'enamorada, est havia volgut pue fer olor
de taronja i de clavells i roses, i pue fer puda
de mantega, de formatge, de permil fumet, de
bacallà - Anton autovivité tenia es ulls me-

^{l'orig}
~~l'orig~~ que a Chichy, a la place Pipable i a la place
Blanche fan fira del seu cos. Se mit l'hotel era ple
de oïts, de renees, de xiathes, de veus escanyades per la
sifilis i l'alcool. Germaine tenia por, una por de vertin
^{acovralapla}
~~acovralapla~~. Però com v'abornia, un dia, en aixir del
bistrot "bistro" on dinava i sopava, entrà a un ball pu-
blic. Allí conegué a François, ^{capitane} ~~capitane~~ "Dede la Bastoché"
pel seu intiny i "monieur François" ^{capitane} ~~capitane~~ pel seu ^{capitane} ~~capitane~~ ^{capitane} ~~capitane~~
afers. (Car François, impatit, aplepre, amir de fin-
cher (1) i de "fonater" (2), era un del "placens", un
del "marchands de viande" (3) més important i tenia
tres o quatre "larsques" (4) que treballaven per ell.

François, la mirà atentament, com en les pires hore
mira i remira el bestiar abans de comprar-lo. Després la
convictà. Parlaren, begueren, ballaren. La feu riure, i se'n
anaren - ella, sense cap mena de voluntat, es deia
xava dur com una barca a la deriva - a "la drame" (5)

A l'entorn al matí "Dede la Bastoché" conceixia seta-
bladament l'aventura de Germaine i pensava treure'n
tot el profit possible. Li digué, per a tranquil·litzar-la:
- Has tingut una gran sort en trobar-me, car Paris per
a les noies com tu creu que es un terra molt bonic
per a res. Però m'has trobat a mi i no t'has d'arruinar
pensarem en la feina. Tinc molta influència ja, cap? No
era o altra.

La parvejà per tavernes i balls públics, la feu beure, la
feu fumar. Din o dotze nit foren per a parti-
tir-la, per a ~~arruinar-la~~ ^{arruinar-la} ~~arruinar-la~~ ^{arruinar-la} ~~arruinar-la~~ ^{arruinar-la}
d'aberracions sexuals, admetre les més abjectes. Ella, a pri-

-
- (1) "Fincher": ballar. (H. de l'a.)
(2) "Fonater": cantar. (H. de l'a.)
(3) "Placens", "marchand de viande": l'home que es dedica
a enviar bones al·lotges i per, ultra la corrupció de l'any,
percebre part del guany de la prostituta. (Nota de l'autor)
(4) "larsque": prostituta. (H. de l'a.)
(5) "aller a la drame": anar a la drame. (H. de l'a.)

24.1/x[

- la gent des "initien" mai no ~~emprer~~ em-
pre et corrom -

meramente, intenta resistir, rebet-la-se. "Tante' la
Barbotche", pero, era home de poca paciencia i sabia com
tomar les dongs. ~~Era una patlissa~~ ~~(una patlissa)~~
d'una patlissa terrible - cops de puny, puntades de peu,
bufetades - ~~procurava~~ ~~era~~ ~~a~~ ~~de~~ ~~un~~ ~~seu~~ ~~interessa~~, la
Seixà unip baldada. ~~Vale a dir~~ ^{Hem de confessar,} que procura, cosa que
sempre es d'agrair, no matmetre-li el rostre. Era
~~excessivament~~ de "Tante' la Barbotche" fa no cat Sir-tis: la
convenia. I al cap de quinze dies, desapareguen les
senyals de la patlissa tantat, Germaine era "en ca-
bane" (!) a províncies.

El bordell era ~~una casa particular~~^{un establiment per la venda de l'esperit} en una petita ciutat marinera i et feyen taven pent
seriosa, important: et notari, el conceller municipal, el far-
macentia, un ex-alcalde, ^{alguns capitans de barcos} ~~establiments publicos~~, un in-
~~fant tot~~ espanyol que hi anava per abricament, els viatjants
de comere i altres senyors de camporocis, a la poblacio
n'hi havia un altre de bordell, mixte de taverna, fre-
quentat per gent de mar que v'eniexiapaven de gin, les-
llaven at lo d'un acordeon i es barallaven ~~sobretot~~^{tornant} fani-
et en ma. Atta ja la nit, quan el port era desert i
tan vol v'oia la remor sonanta de l'aigua en topar amb
les naus de por tonatge, en el ~~pau~~^{pauc} pals de les fuats,
talment come un fanal, v'hi penjara un cotel tre-
mollos a la fac pal-hista de la lluma, ~~se burlava~~^{se burlava} les corti-
es vermetes del bordell donaven un raxo claror melo tra-
matica i v'oien et lo de l'acordeon i les riattes espue-
cades del maxiners i les prostitutes.

L'atrac era una ~~atrac~~ ^(mes com cat.) cosa de l'atrac i hi feia una vida quieta, tranquil·la, seriosa, pairebé familiar. El representava molt bé Mirella, una dona plena de greix, referència als capetangs cat. "hiper com hiper", cat tenix veences" - el nom de la Jamaica i el cipars de l'Havana a la casa, a més de Germaine, hi havia quatre d'altres que es renovaven periòdicament, es malparat per algunes restaven més que les altres, segons els püots de la concen.

(1) "Être en cabane": ~~vivre~~ ^{vivre} at bordell exerceint les fonctions de prostituée. (H. de l'a.)

renúncia. Quan, per conveniencies del negoci, març 95
ava una de les que "havien fet boudat", la mestressa
s'enternia i tot eren plors i abraçades.

- la ens exerciríem!
- Recordat's de novatres!
- figures assegurats com fins ara!
- Torna aviat!

Les altres quatre mataborates que, amb germanes,
vivien a la casa, eren una s Marie Jeanne, una alpe-
rina que es donava importància i jugava un xic a la
dama de la Cametie; Margot, una belona que cada dia
anava a missa primera i ~~tenia l'habit~~ per a fer-
se perdonar la seva miserable condició, tenia l'alerva plena
d'estampes rel-ligioses; Miette, una perpinyanesa estie-
pista com una vaca, que sentia ~~un gran~~ admiració en
tant vegada per al·lò de les afinitats electives - una
gran admiració envers el penderum; i Paulette, una
marselesera molt alegre i mentidera que creia ~~en~~
veritat totes les mentides que deia.

Durant el dia la casa estava sumida en un
gran silenci i la mestressa i les noies s'abarricaven amb una
societat i una disciplina admirables. Mentre la mestres-
sa bebia copetes de rom i fumava el seu gran cigar
~~havien~~ havien, les noies llegien novel·les ximples o ex-
pien la unitat de vida artificial i les bates d'aiguall.

A la nit era una altra cosa. A la nit venien l'ex-
altre, el metge, el farmacèutic, el consol. Algunes nit
a més de les permatitats ja esmentades, comparava al-
gun viatjant, ^{alguns comita, de golya,} la reunió esdevenia més solemne, més tur-
benta. Hom bebia més cervesa, hom deia més por-gra-
cies a les històries porres que contava el pastor - hom
ballava. A les dotze, però, ~~esta casa era i la resta tot~~
hom s'esfilava i les noies i madame Verula se'n anaven
a dormir tranquil·lament en pau i gràcia de deu. L-
cepte algun s viatjant més tabalot que els altres no
hi havia i que no tenia el terrible "pue d'ocan"
no hi havia costum que cap dels visitants passés
la nit a la casa compartint el lit mercenari

XFinal

Juan Rubert s'ha vist instal·lat novament a París, quan ha visitat els seus Hilreter, quan ha entrat a un cafè - que ara tanquen a les onze, cosa que per ell no és un inconvenient car a les onze jaixek sempre es a casa - quan ha anat a un teatre - que ara mai no són plens del tot; quan ha respirat l'aire parisienc - que fa pista d'asfalt, de paperina, de tinta d'impremta -, malgrat la guerra i les molèsties de la guerra, Rubert, feliç, satisfet, ha murmurat:

- París! El meu París, tan gris, tan carregat de defectes, però tan adorable!...

(Miss) / apdevila

Refugiats a França,
 Novembre 1939, febrer 1940